

LLUC

DESEMBRE 1970

N'ESPARDENYETA I LA SEVA GERMANA

El millor moment a l'hora del triomf

PERFUMERIA INGLESA

TROFEUS ESPORTIUS

C/. Cadena, 6

Telèf. 21 17 70

(Expedim per Agències)

DAES

CONFECIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358
PALMA DE MALLORCA

**D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT**

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació. — PALMA

SUBSCRIPCIO PER A L'ANY 1971

Suplicam als nostres subscriptors que desitgen renovar les seves subscripcions per a l'any 1971, que ens enviïn l'import **per gir postal**, o utilitzant qualsevol altra forma de pagament, **abans del dia 5 de gener vinent**.

*

La subscripció de protector o dels residents a l'extranger, és de 200 pessetes. La corrent, 150 pessetes.

*

Enviau-les a la nostra Administració: **C. de la Pau, 3 - PALMA DE MALLORCA (Balears)**. També podeu ingressar l'import al Compte Corrent obert a nom de la «REVISTA LLUC» en el **BANC DE BILBAO - Agència Avda. Generalísimo - PALMA DE MALLORCA**.

*

Si qualcú ha canviat de domicili, suplicam que ens ho comuniqui com més aviat millor, a fi d'evitar pèrdues en la tramesa de la Revista i despeses de reembossaments.

*

Si viviu a pobles de Mallorca, podeu pagar al Corresponsal de la nostra Revista.

*

Demanam que ho faceu així a fi de simplificar la feina de l'Administració. Si no vos és possible, aleshores vos passariem un rebut contra reembossament a partir del 6 de gener.

*

GRACIES ANTICIPADES A TOTS PER LA VOSTRA ATENCIÓ.

**Corderia
Català i Riutort, S. L.**

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

Correu dels amics

«LLUC» NOTA DE LA REVISTA

L'acollida que hem trobat, cada dia més, en el nostre públic, ens esperona i estimula, però també ens obliga i compromet. Per això, de fa mesos, LLUC intenta renovar les seves estructures i el seu contingut. Aquest renovellament confiam que se faci més visible a partir del pròxim número amb què encetarem el nou any 1971. Volem que aquesta saba de joventut se vegi en la mateixa portada, però principalment de pàgines endins.

Les crítiques rebudes i que hem publicat en els passats números, no sols les admetem, sinó que mereixen tota la nostra atenció i són objecte del nostre estudi. Ramon Bassa al·ludia a «la importància i la responsabilitat que té l'única Revista totalment mallorquina que tenim ací». LLUC se fa ressò d'aquestes veus i vol correspondre millorant-se de cada any i de cada número. Intentarem encabir aspectes d'actualitat al costat dels estudis històrics, el cinema i la música vora la narració i la poesia, la sociologia amb el folklore, l'estudi i la religió, les coses populars i els temes científics.

Comptam amb un cos de redacció ampli i representatiu, però no exclusiu ni tant. Seguirem admetent la suggerència i la crítica, les veus noves i qualsevol col·laboració digna. Sense triomfalismes, sinó ben humilment, com aprenents en aquest difícil camí de servei al nostre País.

LA REDACCIÓ

UNA JUSTIFICACIÓ QUE CREIM NECESSÀRIA

El Secretari de la nostra Revista creu oportuna la publicació d'aquesta altra nota:

Estic d'acord amb els aclariments que dona el Sr. Miquel Salom sobre Jean-Paul Sartre en la seva carta publicada en el passat número de LLUC. Però jo tenc la col·lecció d'aquesta Revista a davant meu, i observo que en tres ocasions distintes (any 1966, pàg. 93 i 190; i any 1969, pàg. 115), a la Revista LLUC s'han estampat elogis molt grans sobre la ploma i l'obra de Sartre. Els lectors —ho dic perquè sé que n'hi ha— que creuen que LLUC ha fet sectarisme en publicar un text amb adjectius durs contra Sartre (del text n'és responsable l'autor i no la Revista), faran bé de consultar aquells altres textos que he citat. Jo només volia dir que, mesos enrera, i amb motiu d'haver-se citat Mn. Costa i Llobera en aquesta mateixa Revista, se va parlar dels «intocables». Convendria, ara, recordar de bell nou que ningú no és intocable, tot i exigir, això sí, que la crítica hauria de tenir sempre l'altura que li correspon. I a partir d'aquest punt, recordar també que el pitjor servei que es pot fer a Sartre és tractar-lo com un «intocable». Altrament, i em cenyesc al pròleg que Josep M. Corredor va estampar a l'edició catalana d'Els mots, cal tenir ben present que Sartre és «un dels escriptors més discutits», i que unes certes actituds seves quí més qui manco està d'acord en què han pogut ésser qualificades de puerils.

Jean-Paul Sartre, l'il·lustre Premi Nobel, l'ateu providenciat com l'anomenà François Mauriac, mereix tots els nostres respectes. Però no crec que ell necessiti gaire defenses si algú per ací, en un esplai potser massa sincer, l'ha titllat d'histèric. Esquinçar-se, per això, les vestidures podria semblar tan sectari com allò altre.

MIQUEL GAYA

Sumari

Correu dels amics	1
Nadal i Epifania, <i>per Pere Llabrés, pvre.</i>	3
Conversa amb Isidor Macabich, <i>per Joan Miralles Montserrat.</i>	5
Poesia de les Illes: Llorenç Moyà Gilabert, <i>per Damià Ferrà-Ponç</i>	8
L'elefant i la granota, <i>per Llorenç Moyà Gilabert.</i>	9
N'Espardenyeta. Escenificació d'una Rondalla d'En Jordi d'Es Racó, <i>per Jaume Vidal Alcover</i>	10
Una vila eivissenca: Santa Eulàlia, <i>per M. Vllangómeu Llobet</i>	16
Un enemic dels fruitals, <i>per Josep M. Palau i Camps</i>	18
Novel·la i poesia, <i>per Miquel Gayà</i>	19
Tradició i ressentiment, <i>p'En Descalç</i>	20
«Lluc per Mallorca».	21
De Barcelona, <i>per Mateu Seguí Puntas</i>	22
Rosa dels vents	22

PORTADA:

El món de les Rondalles Mallorquines és un tema ple de sugestió en el pensament dels nostres infants. Una nina de quatre anys, Maria de la Pau Janer i Mulet, ens ofereix el seu dibuix de N'Espardenyeta i la seva germana, amb altres variacions que il·lustren l'escenificació de Jaume Vidal Alcover que també publicam en aquest número. LLUC vol associar-se així, en aquestes festes de Nadal, al món dels nostres infants i donar-los, a ells, als seus pares i als seus avis, les Bones festes! i els millors auguris per al vinent any nou.

LLUC

Revista mensual

Any L - Núm. 597 - Desembre 1970

Direcció i Administració: PP. Missioners dels SS. Cors

C/. de la Pau, 3 - Palma de Mallorca

Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Preu de l'exemplar fora de subscripció: 45 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89

Depòsit legal: P. M. 276-1958

Hostal de la Font Coberta

Un lloc pulcre i econòmic al servei dels pelegrins.

Cuina espanyola i francesa.

Salons esplèndids on hi són servits amb

PULCRITUD I ECONOMIA TOTA CLASSE DE DINARS, BERENARS, REFRESCS, etc.

També s'hi preparen, si ho demanen, dinars per a EXCURSIONS, berenades, etc.

Servei de BAR - Serveis especials per a Noces i Comunions.

NOTA. - Per a grans banquets de noces, comunions, reunions, etc., convé avisar amb 48 hores d'anticipació.

LLUC - Tel. 9

Banderins

SALMA

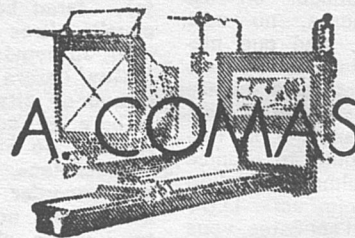
Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a

Telèf. 252633

PALMA DE MALLORCA

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

Bar restaurant de Lluc i Fonda del Monestir

Per a Noces i primeres Comunions
i tota classe de serveis als pelegrins

LLUC - Tel. 6

Nadal i Epifania

Cada any, després que el dia s'és fet més curt i la nit ha estès desmesuradament la seva fosca, una explosió de llum embolca les ciutats i els cors dels homes: és Nadal. Una festa que a tothom parla de pau, d'alegria íntima, familiar, sincera; festa de l'Església, dels creients que dia 25 de desembre celebren el naixement del Senyor; també de molts que explícitament no s'hi confessen, cristians: però que aquella santa nit comparteixen, amb tots els homes de bona voluntat, un goig que té expressions inefables, socialment contagioses.

Per què celebrem aquest dia? Quin és l'origen d'aquesta festa? Quin és el seu significat concret per al cristià?

Primer de tot hauríem de dir que «fer festa», «estar de festa», és ben cristià; és una actitud fonamental del cristià. Encara que tantes vegades hàgim fet el posat de gent trista, i les nostres celebracions tinguessin caire de funerals sense consol! No: el punt de partida i el fonament de la nostra fe és el Senyor Ressuscitat: és la llum i l'alegria desbordant del sepulcre buit i de la mort vençuda; és el goig fora mida de l'alliberació i de la salvació per sempre. Perquè el cristià és un alliberat, un salvat en aquesta vida i en el més enllà, sempre exulta, sempre fa festa. La vida cristiana, sincerament, intensament viscuda, és una festa continuada: perquè «és ara el temps de la gràcia; ara, el temps de la salvació» (2 Cor 6, 2). Sempre fa festa el cristià perquè contínuament viu aquest «ara», que s'endinsa dins l'eternitat.

Per això un Pare de l'antiga Església deia que el cristià no té festes: perquè no separa, com els pagans, uns dies dels altres per consagrar-los a la divinitat i a l'exultança religiosa; el creient en Crist sempre viu l'alegria de la Pasqua del Senyor. Ara bé, per motius pràctics, fàcilment comprensibles, la festa continuada del cristià s'expressa en un signe: el diumenge, el dia del Senyor. La raó és ben entenedora: a trenc d'alba del primer dia de la setmana, Jesús ressuscità. També en diumenge s'aparegué als àpostols reunits; i en diumenge també els envià l'Esperit Sant promès. Des de llavors, l'Església, per institució apostòlica, no ha deixat mai de reunir-se en diumenge per celebrar la Pasqua del Senyor amb l'Eucaristia: el memorial que el Senyor instituí per proclamar la nostra redempció.

Diumenge i Eucaristia, íntimament compenetrats, inseparables, són el memorial que, al llarg de la nostra existència festiva, ens recorden efi-

caçment, sacramentalment, la Pasqua del Senyor, la nostra alliberació, la causa suprema de la nostra alegria. El diumenge és la Pasqua setmanal: que una vegada l'any —el diumenge després de l'equinocci de primavera, aniversari de la Resurrecció— revest una solemnitat especial, des del segle II o tal volta des dels mateixos temps apostòlics. La Pasqua anyal té, de més a més, des del seu origen, la seva peculiaritat sacramental: el baptisme, celebrat únicament a la Vigília de la nit santa. Es perllonga durant cinquanta dies, la sagrada Pentecostès, i, en el segle IV, és preparada per la Quaresma, temps de catecumenat per als qui demanaven el baptisme a l'Església. Vet aquí la formació del que anomenam Cicle de Pasqua: Quaresma, diumenge de Pasqua, temps pasqual, que és el primer nucli del que deim any litúrgic, i que celebra, en la seva plenitud, el Misteri de la Pasqua del Senyor.

I bé, i les festes de Nadal? Són també un aniversari? ¿Va néixer dia 25 de desembre Jesús a Betlem?

Nadal i Epifania són festes cristianes que neixen, totes dues, a principis del segle IV, independentment una de l'altra: el 25 de desembre comença a celebrar-se a Roma; el 6 de gener, a Alexandria. Cap de les dues vol ésser, en el seu origen, un aniversari d'un fet de la vida del Senyor. Les dues substitueixen festes paganes anteriors. Les dues, però, quedaran lligades, des d'un principi, a la memòria d'un esdeveniment de la vida del Crist.

Des del segle III, a Roma, el culte pagà al déu Sol va rebre una empenta de part dels emperadors, que culminà en l'esplendorosa celebració del 25 de desembre, dia que el sol començava a créixer, després del solstici d'hivern. Tal diada rebé el nom de Natalis Solis invicti. La seva celebració fastuosa no podia passar inadvertida als creients de la ciutat imperial. I així es disposen a substituir la commemoració pagana per una celebració cristiana: el Naixement de Jesús, veritable Sol i Llum del món. Probablement devers l'any 336 comencen els cristians de Roma a fer memòria del naixement del Senyor dia 25 de desembre; encara que la primera notícia documentada que tenim és del Cronògraf romà de l'any 354. De la festa de Nadal ens parla també la Depositio martyrum, del mateix temps: «El dia vuitè abans de les kalendes de gener, Crist va néixer a Betlem de la Judea».

A Alexandria d'Egipte, dia 6 de gener, els pagans venien celebrant la manifestació (en grec,

epifania) d'un déu, el seu naixement, probablement de Dyonisios. Aquesta festa es relacionava amb tradicions que feien referència a les fonts i a les aigües. Els cristians orientals, tal volta abans que els occidentals fundadors del Nadal cristià, establiren una commemoració d'un misteri del Senyor el dia 6 de gener: el naixement i el baptisme de Jesús.

Nadal va ser rebut a Orient, i l'Església occidental celebrà també, a finals del s. IV, l'Epifania oriental. El misteri commemorat per Nadal sempre ha estat el Naixement del Crist a Betlem; els orientals hi afegeixen també l'Adoració dels mags. Aquesta, però, entre nosaltres és celebrada a l'Epifania. En canvi, les Esglésies orientals dia 6 de gener celebren el Baptisme del Senyor, que nosaltres ara commemoram el diumenge següent a dia 6. Cap d'aquestes festes, en un principi, vol esser un aniversari; però la creença que realment ho són, es comença a difondre a partir del segle V entre molts de Pares de l'Església, que recorren al seu enginy per demostra-ho. Vegeu-ne una mostra. En primavera, i concretament el 25 d'abril, el món va ser creat, diuen aquestes càbales. Dia 25 d'abril, Jesucrist morí: i era el dia que complia els anys, perquè tot en ell havia de ser perfecte i exacte. Dia 25 d'abril, per tant, es va encarnar; i exactament nou mesos després, dia 25 de desembre, va néixer de Maria Verge. No cal afegir que els evangelis de la infància, de Mateu i Lluc, no ens donen cap pista per concretar la data del naixement del Crist. Tal volta hauríem de recórrer, per apropar-nos a la data històrica, als més antics calendaris de les Esglésies veïnes de Betlem, que la fixen per la primavera, cap al mes de maig.

Nadal i Epifania tenen també una preparació, com Pasqua té la Quaresma. És l'Advent. Sembla que neix en terres de les Gàlies i Espanya, cap al final del segle IV.

¿Quin és el sentit de les celebracions litúrgiques d'aquest temps? Per mantenir la unitat i originalitat del culte cristià, hem d'afirmar abans de tot que el misteri de la nostra redempció, centrat en el misteri pasqual, és el que se celebra també ara, per Nadal. El cicle pasqual contempla la redempció complida en la Mort i Resurrecció del Senyor. El temps de Nadal celebra el principi d'aquest Misteri Pasqual. I ho celebra també per l'Eucaristia, fonament, com dèiem al començament, de tota festa cristiana, i de tot l'any litúrgic.

Les lectures bíbliques, les oracions del Missal, especialment els prefacs, ens obren el sentit del Nadal cristià: l'Encarnació és el principi de la Redempció, per ella el Fill del Pare es fa germà nostre, entra dins la història, comparteix la nostra flaqueza. L'Encarnació i el Naixement del Fill de Déu ens fan el do de la filiació adoptiva: som fills en el Fill! Així es manifesta Jesús (Epifania) com a salvador de tots els pobles, adorat pels

mags; i en el Baptisme apareix com a Messies, Anyell del sacrifici que lleva el pecat del món, glorificat pel Pare, ungit per l'Esperit Sant: preludi magnífic del misteri de Pasqua.

L'Advent prepara i celebra, a l'ensems, la Vinguda del Senyor. Des del 17 de desembre, conduïts pels primers capítols de Lluc i de Mateu, ens disposam, juntament amb Maria, a la celebració del Naixement, tal com fou en la història. El segon i tercer diumenge sentim la predicació de Joan Baptista, l'herald de la Bona Nova de la vinguda del Crist. El primer diumenge d'Advent contemplam la segona Vinguda del Fill de l'home: quan tornarà per establir el seu Regne definitiu. Així s'uneixen admirablement les tres dimensions de la Vinguda del Senyor: la primera, la de Betlem, quan va néixer de Maria Verge; la segona, quan tornarà a la fi del temps; la tercera, quan ve ara a nosaltres, pels sacraments.

Aquestes són les festes de Nadal. Què diuen a l'home d'avui? Primerament li trameten l'anunci de la Bona Nova: «Ens ha nascut un Salvador». ¿De quina manera el nostre món pot rebre Jesús com a Salvador? Jo diria que així com podem dir que Pasqua és la festa de l'alliberació de l'home, Nadal és la festa de la dignitat, dels drets de l'home. Drets i dignitat que troben la seva consagració definitiva en l'Encarnació i Naixement del Fill de Déu, fet home com nosaltres. No podem viure l'Evangeli fora del nostre temps; cada moment de la història dóna un sentit especial a la Bona Nova, sense obscurir, sinó potenciant, la seva força salvadora. Així també el Nadal de 1970 ens porta l'ansia de l'home en la lluita per la seva dignitat, pels seus drets fonamentals, esclafats arreu del món per la injustícia, per la desigualtat social, econòmica i política, per la dominació del diner sobre uns béns millors, per l'aprofitament dels dèbils per part dels poderosos, per la guerra menada contra pobles indefensos i per raons d'un neo-colonialisme desvergonyat, per la tortura, per la propaganda alienadora de la societat de consum..., pel menyspreu, en definitiva, envers l'home, creat per dominar l'Univers i no per esser dominat per altres homes, per compartir els béns de la naturalesa, per construir, amb el seu proïsme, un món cada vegada millor, més just, més habitable per tot home.

Si aquest Advent de 1970 ens fa esperar tot això, si el Nadal i l'Epifania d'enguany ens fan descobrir en profunditat el sentit d'aquestes festes, si ens comprometem a ser missatgers, com els àngels de la santa nit, de la glòria a Déu i de la pau als homes de bona voluntat, aleshores viurem en plenitud la divina filiació que ens va fer compartir el Fill de Déu per la seva Encarnació i Naixement, i que és el do més gran que ens revelen les festes nadalenes. Aquest és el Bon Nadal! que a tots els lectors de LLUC en nom d'aquesta Revista us dóna

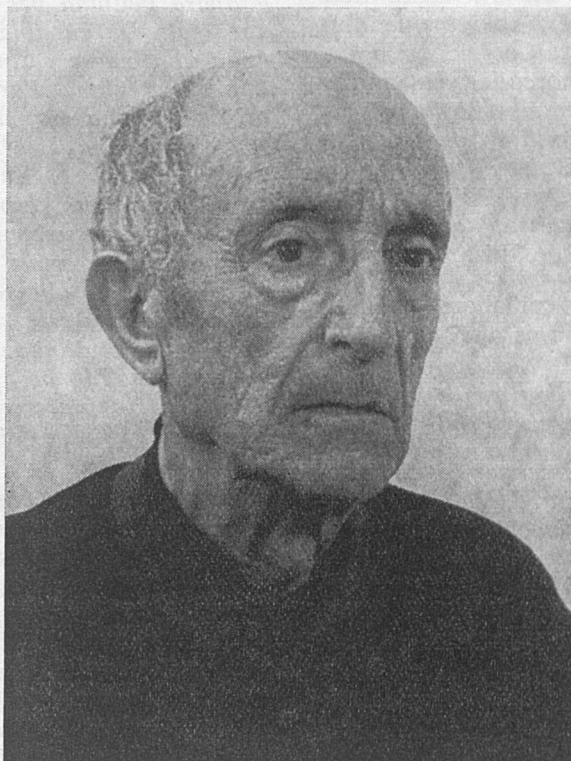
Pere LLABRÉS, pvre.

conversa amb:

isidor macabich

Hi ha homes que per si sols omplen una època i el panorama global de la cultura d'un país, fins a tal punt que el seny ordenador i la precisió científica d'aquesta persona o l'embriaguesa poètica si es tracta d'un poeta, amaren i influeixen la major part d'escrits d'aquella encontrada durant molt de temps. Una d'aquestes persones que ha fet època dins el món cultural d'Eivissa, de tal manera que, com ja diu Porcel, es tracta de l'intel·lectual de més vàlua d'aquesta Illa des del segle XIII fins ara, és don Isidor Macabich. Don Isidor, com l'anomena tothom, és de figura escardalenc i alt com un espingari, de faccions pronunciades, com si volguessin solcar aquell infinit mar blau eivissenc. El seu temperament és essencialment bondadós i afable, d'una conversa ameníssima i d'una subtil intel·ligència tenyida de tant en quant per alguna «boutade» d'un humor britànic de bona llei. La seva contribució a la cultura eivissenca equival a la de Menéndez Pidal a Castella, o a la de mossèn Antoni Maria Alcover a Mallorca... tantes són les hores que ha anat cremant-se les pipeles darrera els manuscrits medievals i moderns dels arxius d'aquesta Illa, i tantes són les publicacions que s'amunteguen dins els seus toms de la *Historia de Ibiza*.

Aprofitam unes breus vacances per anar a visitar-lo. Pujar pels carrers estrets i llenegadissos de Dalt Vila és tota una festa per la nineta dels ulls del qui li agradi admirar el contrast entre el color blanc immaculat de les façanes i el blau marí que s'endevina al fons, a la majestuosa badia de l'antiga Ebusus.

A ca don Isidor s'hi entra per un portalet tot just davant una antiga i bella església. Immediatament una escala fosca ens condueix a la torre de vori de don Isidor. Allà l'arxiprest de la catedral d'Eivissa ens fa asseure i comença a parlar-nos d'història, religió, poesia...

—Quins varen esser es seus ascendents, don Isidor?

—*Es meu llinatge és esclau, prové de Croàcia que és un lloc de mariners. Es meus ascendents vengueren a establir-se a Espanya. Es meu buelo i son pare varen esser de la marina real espanyola. Primerament estigueren a Cartagena. Es que començà a venir a Eivissa va esser es meu buelo, però mon pare nasqué a Felanitx.*

—Ens pot contar alguns detalls de la seva vida?

—*Vaig començar a estudiar en es Seminari a onze anys. També vaig fer es batxiller, aní a examinar-me a Girona. Més tard vaig donar escola gratuïta nocturna durant més de trenta anys, i també més de vint i pico en es Seminari, amb sa circumstància que aleshores era es temps de ses vaques flaques; es Seminari era molt pobre i a es canonges d'oposició se mos senyalava una càtedra gratuïta. A partir de 1938 vaig deixar aquest centre i vaig començar a donar classes a s'Institut. Sí, he treballat molt per Eivissa! Tota la meva vida ha girat darrera s'història d'Eivissa. Però demés d'això he fet de mestre i de capellà. Només he pogut*

dedicar-me a ses investigacions durant es temps lliure, com una propina. Mai he tengut béns de fortuna i sempre he viscut des meu sou.

—Quins escriptors de temes històrics hi ha hagut a Eivissa abans de vostè?

—Antes de mi hi hagué don Enric Fajarnés, meige que després estigué a Correus. Va començar a escorcollar ets arxius d'Eivissa. També n'hi hagué un altre que era militar, parent meu, que va esser qui m'encaminà a mi: en Pep Clapés. Va publicar una revista mensual que es deia Los Archivos de Ibiza.

—Vostè ha col·laborat a moltes revistes, no és així?

—Sí, he escrit molt. Quasi com el Tostado. No sap qui era el Tostado? Idò jo som cosí germà seu! Vaig començar a col·laborar en es diari quan tenia 17 anys. Per indicació meua, a partir de l'any 1911 es va refer es «Diario de Ibiza». Quasi sempre hi he escrit, menos en s'època rotja i quan prenia un caire molt polític, aleshores jo, com a capellà no hi volia col·laborar. Després des Moviment el bisbe tengué interès que jo figuràs oficialment en es «Diario de Ibiza». Aleshores em feren «redactor jefe» i avui encara continuu essent-ho però només nominalment. Hi ha un parei de seccions que les he inventat jo, per exemple: «De la tierra», sobre estudis filològics, «De nuestra historia», i «Prensa» sobre crítica literària. Cada diumenge escric un article sobre l'Evangeli. També vaig esser corresponsal d'un parei de periòdics de Mallorca: «El Noticiero», «La Tarde», «El Correo de Mallorca»... També he col·laborat en «El Debate» de Madrid, a ses revistes des «Consejo Superior de Investigaciones Científicas», «Hispania», «Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana», «Destino», etc.

—Quins intel·lectuals mallorquins conegué quan era jove?

—Era molt amic de mossèn Antoni Maria Alcover. El vaig conèixer quan estava en es Seminari. Cada dematí s'aixecava molt prest i se n'anava a passetjar moltes vegades pes moll. Quan venia a Eivissa tot d'una que acabava de dinar se posava a fer feina. Quan anava a Alemanya, dins es tren se posava una làmpara penjada pes pit per poder llegir. Durant una temporada donà una classe setmanal de català a Barcelona. Particularment he seguit bona part des seus criteris referents a es català. Per exemple, ací a ses Balears, tenim ses terminacions verbals de certs temps que segueixen sa llengua clàssica antiga molt millor que es català de Catalunya. A ses Balears, pos per cas, deim cant, pens, estim en lloc de canto, penso, estimo. Idò bé, jo crec que s'haurien de preferir ses primeres formes i no ses altres dins sa llengua literària.

També era molt amic meu don Llorenç Riber. El vaig conèixer quan anava a cercar es Sants Olis a Mallorca. Era un gran llatí, un inspirat poeta i un prosista magnífic; des de jove net ja escrivia molt bé, però més tard se'n va anar a Madrid i va deixar de banda es català. Vaig esser també gran amic des sacerdot Francesc Sureda Blanes, eminent lul·lista, i d'En Miquel Villalonga, Joan Alcover, Maria Antònia Salvà, i d'algun més.

De tant en quant don Isidor tanca els ulls i pren força per repensar allò que vol dir. La seva veu és com a de caverna, fosca però ben temprada i segura. Don Isidor està segur de la seva Veritat, però no l'imposa per la força. La seva millor arma és l'amor i les bones maneres i és que aquest homenot d'Eivissa té el do de la simpatia personal i de la bondat natural que el fan una persona certament agradable.

—I de Catalunya, quina gent de lletres ha conegut?

—Poca gent perquè no he sortit gaire d'Eivissa. Només surt a Barcelona i a Mallorca quan

m'és molt precís. Vaig conèixer molt en Rubió i Lluch i es seu fill En Jordi Rubió. Aquest primer havia set condeixeble d'En Costa i Llobera; d'aquest jo en guardava totes ses cartes. Jo vaig donar a n'En Rubió es darrer sermó que predicà En Costa a Santa Teresa. En Menéndez y Pelayo també va esser condeixeble d'En Rubió i d'En Costa. De Catalunya jo coneixia igualment En Josep Iglésies, el Doctor Tomàs Carreras Artau, En López Picó, En Josep Pla, En Manuel Montoliu. De Castella tenia també com a bons amics En Menéndez Pidal amb qui mos cartetjàvem i en Casares, secretari de sa Real Academia. Per cert que amb aquest tenguérem correspondència sobre algunes paraules que jo trob incorrectes. Per exemple, es mot jerarquia amb es sentit individual. Això no pot esser. Es seu sentit propi és de conjunt, de relació i subordinació entre diverses categories. Un jerarca, serà, en tot cas, en lo polític, una determinada persona, però no una jerarquia. Amb això de sa televisió se barbaritza de cada dia més. Cregui'm que és una escola de mal parlar perquè sa gent ho sent i aleshores xerra malament. Ara no fa molt sentia es verb enfrentarse amb sa preposició a i això està malament. S'enfrenten dos quan se baraien, quan discrepen. Avui mateix han dit que n'hi havia un parei que se habían enfrentado muy cordialmente. Per l'amor de Déu! Un altre vegada digueren que un ministre s'havia enfrentat amb el Papa. Què li sembla! I és que avui fan enfrentar a tot déu!

Respecte des meus coneguts a s'estranger vui citar En Schulten, amb qui vaig tenir una bona amistat i correspondència, es professor Alemany, gran coneixedor des clàssics grecs i l'abate Breuil, es millor científic europeu en pintures rupestres.

Ah! i des catalans, ho vui dir ara que me'n record, he conegut també En Joan Coromines. S'altre dia vaig rebre carta seva. Me va enviar es seu segon tom de toponímia catalana. En conec un

altre que és en Soberanas, que estigué a Eivissa a fer es servici militar. De sa part d'història conec En Pericot.

—Ha sortit mai a s'estranger?

—No, només he anat a Mallorca, Barcelona i València. A Barcelona hi vaig cada any perquè som conseller de sa Caixa de Pensions. A Mallorca, quan tenia uns devuit anys hi vaig anar per ses quintes.

—Des de quan vostè era petit Eivissa ha canviat molt?

—Jo he vist que encara no hi havia cases en es Passeig de Vara de Rei. Es barri de la Penya sempre hi ha set.

—Quins són es millors poetes per vostè?

—Des moderns en conec pocs; estim molt en particular En Guillel Colom i En Miquel Gayà, i clar està que avui, entre es millors poetes catalans hi ha de figurar s'eivissenc En Marià Villangómez Llobet. D'es que ja han mort jo diria que són En Joan Alcover, En Costa i Llobera, sense oblidar Na Maria Antònia Salvà i En Ferrà, tots es quals havia conegut molt bé.

—Senyor Macabich, què opina d'això des hippis?

—Això és una plaga. Es com es grip i s'escampa per tot com s'espuma El món no sé cap on va. Ara vaig sentir dir que a Nova York no s'hi podia casi viure per mor des fum i des baf des cotxos i de sa gent. És a dir que tanta civilització i tanta ciència i a la fi hem conseguit embrutar s'aire i no poder respirar. I això des hippis és un fenòmen igual. S'home en fugir de Déu va cap a sa bèstia. Només hi ha aquests dos camins.

—Creu que es Concili Vaticà ha fet un bé a la llarga, an es poble?

—Crec que hi ha hagut molta confusió. És ver que ara sa gent pot entendre sa Santa Missa i endemés es diu de cara a es poble, però també és vera que amb això de s'esperit des Concili... Ara he sentit dir que hi ha capellans que neguen es pecat original... S'atenció social sí que me pareix bona, però avui també n'hi ha que la treuen freqüentment de sa pròpia esfera. Abans des Concili hi havia molta cosa que ja existia, com això des modernisme, però el Papa tenia ses riendes, i ara va a lloure. En teoria, ses coses estan molt ben dites, però sa gent n'abusa...

—I des celibat eclesiàstic, què opina?

—Opin que es celibat és una perfecció que es sacerdot ha d'alcancar. Quan es capellà és ordenat ha de pensar ja en s'acceptació voluntària d'aquest sacrifici.

—Si hagués de votar, quin partit polític triaria?

—En teoria m'és igual un que s'altre. Tots es governs poden es ser bons i dolents. Lo que fa que ho siguin o no, són ses idees que posen en pràctica. Ara bé, a Espanya ses repúbliques no han donat bon resultat. Això des partits era un joc perillós. Es problemes tardaven molt a resoldre-se. Sa política ha de tenir unes arrels tradicionals eternes i uns governs estables. Jo vaig ensenyar sociologia en es Seminari i vaig fer molt p'es trebaiadors. Per exemple, es Sindicat Agrícola i ses Escoles Nocturnes, i per això cregui'm que no és necessari cremar convents ni matar capellans ni mixtificar sa llei de Jesucrist. Miri que amb això de sa

Sociologia n'han dit de romanços. Sa gent creu que és una cosa nova i per a mi ja era una cosa ben véia.

—Com li pareix que serà Eivissa a l'any 2000 ?

—No ho sé si continuarà això! Jo desitjaria que moltes coses seguissen, però casi segur que canviaran. Si tenen sentit comú, potser que quedin moltes coses, però no sé si ja no s'usará tenur-ne d'aquí a trenta anys. Ara sa gent no pensa més que en fer quartos, en fer sous. Es ben possible que ja no se'n recordin prou de ses nostres bones tradicions i de sa pròpia cultura. Quant a es folklore això s'acabarà. Ara encara hi ha algunes agrupacions folklòriques que se sostenen per mor des turisme. Record aquells cants guturals que cantaven ses al.lotes pageses com si fossen cadernereres. Avui això ja ha desaparegut. Ses caramelles, que era una cosa pròpia de Nadal només es conserven a Sant Josep i si no n'aprenen es jóvens també desapareixeran, així com es bell sonar de ses flautes...

Deixam don Isidor, l'il·lustre canonge d'Eivissa i més il·lustre historiador de la seva Illa encara, amb la mirada somniosa que no diríeu bé si s'abisa en el pasat o si atalaia un futur que li dicta la seva incommovable fe religiosa. La conversa ha estat improvisada, però sincera i cordial. El deixam entre els seus papers i llibres, amb els seus gruixuts quatre toms de les seves OBRES, el cel blau i el mar de la seva estimada Eivissa, representant tot un món d'antiga història, de records personal i d'elucubracions a fi de comptes molt humanes.

Joan MIRALLES MONTSERRAT

POESIA DE

per **Damià FERRÀ-PONÇ**

Nat a Binissalem el 6 de Gener de 1916. El seu pare era contraalmirant de l'Armada i la família materna —els Gelabert— una de les cases més arrelades de la vila. La llengua de casa —el pare descendia d'uns binissalemers establerts a Madrid— fou sempre el castellà, fet que no li impedirà, anys a venir esser un dels escriptors de la postguerra més senyorejadors del vers en la nostra llengua. Feu els primers estudis a Binissalem fins que en acabar l'Ingrès, passà a Ciutat per a cursar els estudis de Batxillerat a l'acadèmia particular Docència Balear. Finalitzats aquests, comença els estudis de Dret, com alumne lliure, a la Universitat de Saragossa el 1934. Esclata la guerra civil i Llorenç Moyà interromp el seu contacte amb codis i lleis. El 1937 és declarat inútil per al servei militar. Resideix a Binissalem on comença a escriure, encara en castellà. Acabada la guerra, el 1939, reprèn els estudis fins a obtenir la llicenciatura. Treballa, d'aleshores ençà, al Jutjat Municipal de Ciutat.

A casa de la família Moyà es parlava, com hem dit, el castellà. Ignorava, a part d'alguns poemes escadussers de Costa i les Rondaies de Mossèn Alcover, l'existència d'una cultura catalana moderna i dinàmica. Les prevencions envers la cultura autòctona que havia viscut dins l'ambient de casa el portaren a voler posseir un coneixement objectiu d'allò tan temut i rebutjat. Així descobrí, paradoxalment, la llengua i la cultura de la terra, o per dir-ho amb les seves paraules mateixes, la meva ànima.

Maria Antònia Salvà l'introduí dins el món cultural compromès amb les realitats de la nostra terra i el feu entrar en contacte amb els intel·lectuals i lletraferits mallorquins d'aquella hora. Des de 1943 comença a fer assíduament acte de presència en els salons literaris —eren als anys difícils aleshores— de Can Massot i de Can Colom, on sobrevivia el foc sagrat de la cultura au-

tòctona. D'aquesta participació a aquestes reunions poètiques n'ha deixat un interessant testimoni a les seves Memòries Literàries, inèdites encara. Publica *La bona terra* (1949), visió enyoradissa i elegíaca del món idíl·lic cantat pels poetes de l'Escola Mallorquina a l'avantguerra. A partir de 1951, any de la publicació de l'antologia de Sanchis Guarner *Els poetes insulars de postguerra*, entra en contacte amb els joves poetes renovadors de la literatura mallorquina: Josep M.ª Llompart, Blai Bonet, Jaume Vidal... amb els quals participa a les tertúlies i activitats dels anys 50. D'aquest contacte en sorgeix una evolució de la seva veu poètica que el porta a abandonar els mòduls de l'Escola per un barroquisme primer —*Ocells i Peixos* (1953) i *Flos Sanctorum* són les dues obres més destacades d'aquesta etapa— i finalment a una recreació dels mites clàssics amb finalitat de denúncia: *Hispania Citerior* (1961, inèdit).

El problema de la llibertat sembla haver esdevingut el problema central de tota la seva producció última. Així en el seu recull de narracions, *A Robines* també plou (1958), influïdes per la prosa sucosa de Gabriel Miró, es planteja el problema de la revolta dels titelles enfront del propi destí i el seu fracàs. Llorenç Moyà ha mostrat, darrerament, un interès creixent pel teatre i dins el gènere ens ha donat algunes de les peces més notables de la literatura de postguerra. Es tracta d'un veritable Teatre de la Llibertat on ressonen els ecos de Camus i Sartre. *Fàlaris* (1962) era el tema del tirà i de la injustícia, i per tant, la inutilitat de les revolucions un cop instal·lades al poder, com en un cercle, un cicle, millor, infernal de la indefugible injustícia. El fogó dels jueus (1963) era un al·legat en contra del fanatisme religiós des del punt de vista d'un catòlic respectuós i atent a la llibertat de les consciències. Recentment ha aparegut *Una tragèdia i una farsa* (1969); aquesta última, *Ulisses*, segons Llompart uneix «l'humor a la bellesa, la tragèdia civil a la sàtira cremadora», i ens assenyala com l'esguard actual del poeta ha esdevingut una visió desencantada i d'un humorisme amarg entorn dels pro-

LES ILLES

LLORENÇ
MOYÀ
GILABERT

blemes de l'home d'avui. I ja es sap, tot i que no serveixi per a bastir sistemes harmoniosos, —i Moyà tem com cap al règim que intenta implantar la justícia— el somriure desencantat, la sàtira serveix, almenys, per a fer veure la debilitat del mite que ens oprimeix.

Heus, dins aquesta línia última, la seva obra inèdita Faules i antifaules. Llorenç Moyà ha sabut infondre a aquest vell i desacreditat gènere

—utilitzat gairebé només per a un moralisme carrincló i conformista—, una saba nova mitjançant una recreació inversa, carregant-les d'una significació revulsiva, donant, per a dir-ho amb paraules més expressives la raó a la cigala. A aquesta obra pertany el poema que inserim a continuació.

L'ELEFANT I LA GRANOTA

L'elefant i la granota
discutien de granat
sobre quina era la nota
de la vera veritat.

L'elefant deia que l'aire,
la granota que el cristall
i no s'avenien gaire
ni al començ ni al capdavall.

Cansats de parlar debades
acordaren —dit i fet—
que mentalitats triades
decidissin el vell plet.

I —decisiones bessones!—,
convingueren d'un plegat
que fos un jurat de mones
el qui aclarís el bugat.

Les moneies en rodona
dictaminaren en pes,
que la veritat pregona
és no callar-se per res

i que a la fi, aquell qui calla
és el que no te raó.
I prometeren medalla
al que fos triomfador.

L'elefant, trompeta en l'aire,
ulls mig clucs i atent al nas,
esbrinava cada caire
i esfilagarsava el cas,

mes la granota, petita
i als vuit oratges botant,
sempre tenia una dita
per confondre l'elefant.

«Tu la dius negra, jo blanca,
patatim i patatam»...
Cap d'ells reculava l'anca
i el més fort clogué el barram,

i alçant, alhora, una pota,
del débil caigué al damunt.
Adéu per sempre, granota,
ja ets un animal difunt!

I el pujolot de carnassa
cridava, tot satisfet:
—Judges, ¿no veis el que passa?
L'altra calla, és meu el plet!—

* * *

Perquè a la fi te convencis,
¿cal que proclami amb tambor
que molts dels humans silencis
estan mesells de raó?

N'ESPARDENYETA

ESCENIFICACIÓ D'UNA RONDALLA D'EN JORDI DES RACÓ

per Jaume VIDAL ALCOVER

PRIMERA PART

ESPARDENYETA: Jo som n'Espardenyeta, aquí on me veis, tan viva i eixerida, amb aquesta cara de xerafi i aquests cabells rossos que m'arriben fins an es talons, com a ses reines antigues. A ca nostra som pobres, ben pobres! Però estam contents perquè no mos falta res. Jo vaig a costura, a ca sa Mestra. I quan pas per davant ca'l Rei, que és un betzol i va més a l'aire que un moix de Gener, l'escomet. Bon dia tenga, senyor Rei!

REI: Bon dia, Espardenyeta. ¿I a on vas?

ESPARDENYETA: A costureta!

REI: I què fas a costureta?

ESPARDENYETA: Aprenc de llegir i d'escriure.

REI: I qu ja en saps?

ESPARDENYETA: Si ja en sabés, no n'aprendria!
(*Riu i surt*).

REI: Aquesta pitxorina se'n riu de mi. I n'hi he de fer una que li fugin totes ses rialles.
(*Crida.*) Senyora Mestra!

MESTRA: Mani, senyor Rei!

REI: Senyora Mestra, vui fer por a n'Espardenyeta, perquè sempre que passa per davant sa casa i me veu, com que se'n riga de mi. Me pareix que és més pòlissa que una geneta.

MESTRA: Ho és molt.

REI: No res. Jo m'amagaré un dia damunt es sòtil de ca vostra. La hi enviareu amb una excusa o s'altra i veureu quin retgiró se'n durà i si los hi davallarà, an ets escalons, de quatre en quatre.

MESTRA: Justament li ha de fer aquesta?

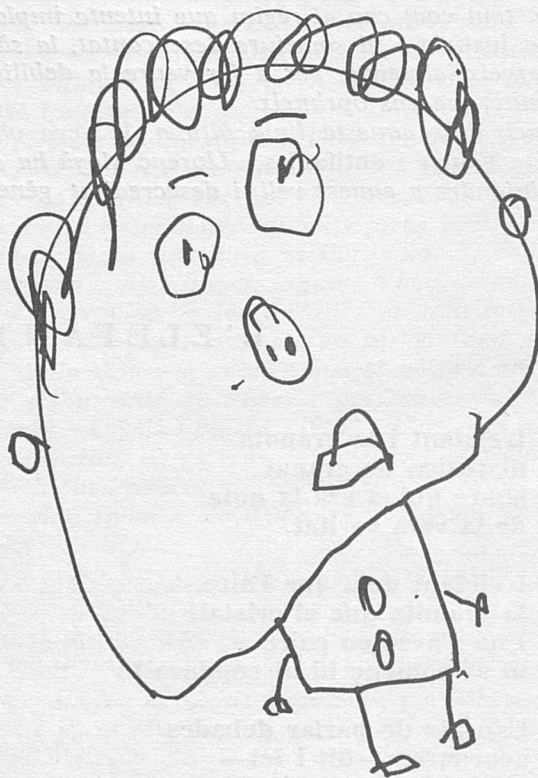
REI: Justament! Paraula de rei no pot mentir!

MESTRA: I si hi pujàs jo, en es sòtil, en lloc de n'Espardenyeta, senyor Rei?

REI: Hala, poma, bleda, beneita, banaula! (*Li pega amb el ceptre a cada insult*). N'Espardenyeta hi vui, n'Espardenyeta! He dit n'Espardenyeta i n'Espardenyeta ha d'esser!

MESTRA: Ai, ai, ai! Sí, Senyor Rei! Sí, sí! Lo que mani Vossa Reial Majestat!

REI: Hala, idò! Crida-la, que jo me'n vaig a desfressar de negra per fer-li por. (*Surt*).

N'Espardenyeta

MESTRA: Espardenyeta! Espardenyeta!

ESPARDENYETA: Mani, senyora Mestra!

MESTRA: Espardenyeta, ves allà dalt a dur-me ses tisores, que els he deixades damunt sa caixa.

ESPARDENYETA: Ara totd'una (*Se'n va cantant*).

MESTRA: Ara el senyor Rei l'agafarà i Déu sap què passarà. (*Renou al sòtil*). Ai, ja l'encalça! Ai, pobra Espardenyeta! Què diran ses germanes? Què dirà es poble? Ai, ai, ai, Jesús, quins transtorns!

ESPARDENYETA: Senyora Mestra! Senyora Mestra! Aquí dalt hi ha negres!

MESTRA: Negres? I ara què dius, fieta meva dolça estimada! Negres en es sòtil?

ESPADENYETA: Sí sí, negres! I unes mans ben llargues que tenien! I una cara feresta!

MESTRA: Jesús, Jesús, Jesús! Això és d'es mateix retgiró! No res, te duré un tasset de vi ranci. (*Surt*).

ESPADENYETA: Hi ha negres, hi ha negres, i hi ha negres! Ai quina por més grossa! (*Surt. Se'n va corrent cap a ca seva*).

REI: (*Riu*) Ha! Ha! Ha! Pòlissa, punyemera, re- vetlera! Si l'arrib a aglapir... Però s'escapoleix com una anguila. (*Se'n va a casa seva i guaita al balcó*).

ESPADENYETA: Bon dia tenga, senyor Rei!

REI: Bon dia, Espardenyeta! I a on vas?

ESPADENYETA: A costureta!

REI: I què fas a costureta?

ESPADENYETA: Aprenc de llegir i d'escriure!

REI: I que ja en saps?

ESPADENYETA: Si ja en sabés, no n'aprendria! (*Va cap a l'escola*).

REI: (*L'escarneix*). Senyora Mestra, aquí dalt hi ha negres! Senyora Mestra, aquí dalt hi ha negres! (*Surt, rient*).

ESPADENYETA: Ja era ell es negre que me sortí damunt es sòtil. La m'ha de pagar! N'hi he de fer una que se'n record! Ja sé quina! Me vestiré de mort i li sortiré mentres dormi. (*Surt*).

(*El Rei ronca dins el seu llit. N'Espardenyeta compareix vestida de mort.*)

ESPADENYETA: Uh! Uh! Uh! (*El Rei se desperta, retgirat*). Jo som la mort que te vénc a matar, si no te menges aquests set cagaions de ca! Jo som la mort que te vénc a matar, si no te menges aquests set cagaions de ca!

REI: Ves a mon pare, ves a ma mare! Deixa'm fer a mi, que som rei fadrí!

ESPADENYETA: Jo som la mort que te vénc a matar, si no te menges aquests set cagaions de ca! Jo som la mort que te vénc a matar, si no te menges aquests set cagaions de ca!

REI: Ves a mon pare, ves a ma mare! Deixa'm fer a mi, que som rei fadrí! Ai, ai, ai! ai, dic!

ESPADENYETA: Menja!

REI: Ai! (*Menja*).

ESPADENYETA: Un!

REI: Ai!

ESPADENYETA: Dos!

REI: Ai!

ESPADENYETA: Tres!

REI: Ai!

ESPADENYETA: Quatre!

REI: Ai!

ESPADENYETA: Cinc!

REI: Ai!

ESPADENYETA: Sis!

REI: Ai!

ESPADENYETA: I set! (*Surt*).

REI: Ai, ai, dic! Jo faré es tro! Criats correu, que el rei se compixa! Ai, ai, dic! Criats correu, que el rei se compixa! (*Se senten ses rialles de N'Espardenyeta*).

ESPADENYETA: Bon dia tenga, senyor rei!

REI: Bon dia!

ESPADENYETA: Que ha passat bona nit?

REI: He somiat dimonis!

ESPADENYETA: Jesús, Sant Antoni! I que ha estat això, senyor Rei?

REI: Ves a costura, que faràs tard!

ESPADENYETA: (*Se'n va, rient*). Ves a mon pare, vas a ma mare! Deixa'm fer que som rei fadrí. (*Riu*).

REI: Ah, polissona! Ja eres tu qui em feres es pas! La m'has de pagar! T'ho assegur! Paraula de rei que la me pagaràs! (*Crida*). Senyora Mestra! Senyora Mestra!

MESTRA: Mani, senyor Rei!

REI: Ja enviareu n'Espardenyeta an es meu jardí! Vos vui enviar una panera de pomes.

MESTRA: Hi puc anar jo mateixa, senyor Rei!

REI: Flor, més que flor! No és a tu que vui! És n'Espardenyeta! Flor, col-flori, betzola, cotorra! (*Li pega cops de ceptre a cada insult*).

MESTRA: Ai, ai, ai. Ja hi anirà ella! Ja hi anirà n'Espardenyeta! Lo que mani Vossa Reial Majestat!

REI: I alerta mosques! Cridau-la! (*Surt*).

MESTRA: Espardenyeta! Espardenyeta!

ESPADENYETA: Mani, senyora Mestra!

MESTRA: Has d'anar a collir un paner de pomes a ca'l Rei.

ESPADENYETA: I justament he d'esser jo qui hi vagi?

MESTRA: I ara que me replicaries?

ESPADENYETA: No, senyora Mestra. Ja hi aniré.

MESTRA: Ja pots esser partida! (*surt*).

ESPADENYETA: Sé cert que aquest rei me'n vol fer una! Però d'ets aturats no se n'han fet histori's! Ja ho veurem, en Gelat on s'ajeurà! (*Crida*). Jardiner de ca'l Rei! Jardiner! Jardiner!

JARDINER: Que vens a cercar ses pomes?

ESPADENYETA: No vénc per altra cosa!

JARDINER: Idò ja te pots enfilem an aquella pomera i cull tantes com te cabin dins es paner. (*N'Espardenyeta s'enfila a sa pomera i, en esser-hi dalt, es jardiner la ferma per una cama a una branca*).

ESPADENYETA: I ara què fas?

JARDINER: Ordes són ordes!

ESPADENYETA: Ordes són ordes? I qui t'ha donat aquestes ordes tan dolentes, si se pot sobre?

JARDINER: No és compte de busques! (*Surt*).

ESPADENYETA: No t'he dit jo que me'n faria una! Beneita de mi, més que beneita, que no

l'he endevinada! Ai Déu meu, sa garridesa, quines planetes que em fa córrer!

JAIA: Oh, xerafi! I què fas aquí dalt?

ESPADENYETA: Oh, madoneta, què faç! Ja vos agradaria sebre-ho.

JAIA: I de manera!

ESPADENYETA: Idò heu de creure i pensar que jo era més véia i més lletja que vós i no ho dic per un agravi, però totd'una que m'han haguda fermada aquí dalt, som tornada, ja me veis, de quinze anys i que faç goig de mirar.

JAIA: Què me dius, fieta meva dolça estimada d'es meu cor? I ara no m'enganes?

ESPADENYETA: Bones tretes tendria d'enganyar-vos! No veis que jo he guanyat sa joia?

JAIA: I que no la podria guanyar jo també?

ESPADENYETA: Ja ho crec que sí! Si malevajeu a enfilar-vos-hi!

JAIA: I com ho hauríem de fer?

ESPADENYETA: Sa cosa més bona de fer del món! Pujau, desfermau-me a mi i jo vos fermaré a vós.

JAIA: I com he de pujar, fia meva estimada?

ESPADENYETA: Posau un peu damunt aquesta pedra i jo vos donaré sa mà. *(Sa jaia allarga sa mà, n'Espardenyeta l'estira, sa Jaia desferma n'Espardenyeta i aquesta ferma sa Jaia. N'Espardenyeta baixa de sa pomera i surt).*

JAIA: Mirais, on sou, sols de sa meva cara? Ai, mirais, que vaig treure de ca meva i ara hi tornaran entrar! *(Això hauria d'esser una cançó).*

REI: Qui és qui canta dalt sa pomera?

JARDINER: Vés què ha d'esser, senyor Rei! N'Espardenyeta!

REI: Aquesta bruixa, n'Espardenyeta? I ets ulls que et fan quatre, a tu?

JARDINER: No, i jo sé cert que l'he fermada i ben fermada!

REI: A tu et fermaré jo! Però a ses coes de quatre cavalls! Criats correu!

JARDINER: Pietat, senyor Rei. Senyor Rei, tengui compassió de mi, que som pare de sis infants i un que ja és pes camí!

REI: No fossis tan afectat de nit, que jo som rei i m'he d'aguantar! *(Surt furiós).*

ESPADENYETA: Li he de tornar es jornal, an aquesta brívia de rei! Em vestiré de jardinera i passejaré una bona canastra de flors. El rei les me voldrà comprar i me ferà pujar a ca seva.

ESPADENYETA: Qui em compra flors! Hala, qui les me compra!

REI: *(Al balcó)* Que serà ella? Joveneta! Joveneta! ¡que ho dius de ver, que vens aquestes flors?

ESPADENYETA: Ja els hauria d'haver venudes!

REI: Hala idò, puja, i les te compraré totes!

ESPADENYETA: Ara mateix! *(Puja a sa sala del Rei).*

REI: Ell saps que ho són, de garrides! Però sa més garrida és sa que les ven!

ESPADENYETA: Vaja, senyor Rei, que no vaig de bromes! I com s'entén que un rei tan alt i poderós com Vossa Reial Majestat se fixi en una fadrineta pobre com jo?

REI: I un rei que no pot tenir bon gust, estrella fina? Saps dames de la cort, si te vessin si en treurien, de flamada p'ets uis!

ESPADENYETA: Hala, senyor Rei, hala, que Vossa Reial Majestat me fa perdre es temps i jo encara he de coir més flors per dur un centimet a ca nostra!

REI: Totes les te compr! Totes *(N'Espardenyeta surt).*

ESPADENYETA: *(Al carrer).* Ara li he untat s'escala de sabó fluix. Veureu quina sóta que li faré pegar. *(Surt per un costat i entra per l'altre).* Qui em compra flors! Hala qui les me compra!

REI: Puja, fadrineta, puja, que jo les te compr totes!

ESPADENYETA: Jesús, tant de pujar i baixar! Que devall Vossa Reial Majestat, si les vol, a ses flors! No estic jo per pujar tantes d'escales!

REI: Ara mateix, estrella! no et moguis, que ara mateix som a baix! *(Renou dins el palau del Rei. El Rei rodola s'escala i cau al carrer).*

ESPADENYETA: Ha! Ha! Ha!

REI: Ai, ai, ai!

ESPADENYETA: Idò, ja tornarà, a ficar-se amb fadrinetes deseparades com jo!

REI: Ai. Ai. Ai!

ESPADENYETA: Ha, Ha, Ha!
FOSC.

SEGONA PART

REI *(furiós)*: M'he de venjar! Vos assegur que n'hi he de fer una d'ase i seca! On és se gran revetlera? Tens tot es cos copetjat, ets ossos m'han sortit de polleguera, tenc sa fel sofregida! Oh, quina ràbia! on és ella? A ca seva mateix aniré a cercar-la. L'he d'acorar amb so ganivet més gros, amb aquesta espasa l'hi ficaré a tall de rèbol! Ara mateix me desfresaré de pelegrí i demanaré posada. *(Se vest de pelegrí i toca a la porta de ca n'Espardenyeta).*

ESPADENYETA: Qui és?

REI: Un pobre pelegrí que demana posada aquesta santa nit.

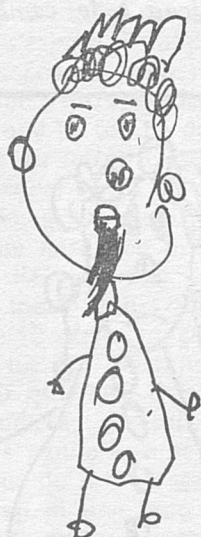
ESPARDENYETA: A una altra porta en donen dos!

MARGALIDA: Jesús! Quin mal cor que tens! ¿T'agradaria que t'ho diguessin a tu, si anaves pelegrinant pel món?

ESPARDENYETA: Però si només tenim tres llits!

MARGALIDA: Ja sortiré jo d'es meu.

ESPARDENYETA: I on has de jeure tu?

El Rei

MARGALIDA: Damunt s'estorí, davora sa porta d'es corral!

ESPARDENYETA: No res, no res: d'es teu pa faràs sopes.

MARGALIDA (*obre al rei*): Passau, bon pelegrí!

REI (*desfressant la veu*): Déu te pag sa caritat que fas, fia meva! que vius tota sola?

MARGALIDA: Amb dues germanes més. Jo som sa gran i aquesta és sa segona.

ESPARDENYETA: I sa petita?

MARGALIDA: Sa petita és molt dormidora i ja s'ha colgada.

REI: No res, idò! Jo també me colgaré, si no vos sap greu, que demà m'he d'aixecar abans d'auba.

MARGALIDA: Idò això és sa meva cambra. Jo dormiré damunt s'estorí davora sa porta d'es corral.

REI: Déu t'ho pag, fia meva. Ho trobaràs en el cel.

MARGALIDA: Bona nit que Déu mos do!

REI (*tot sol*): Sa gran fotimera, no la m'ha feta que no la m'pensàs: s'ha amagada perquè no la vés. M'ha conegut, sa revetlera! Jo ho sé cert, que m'ha conegut. Me n'aniré abans de clarejar i tornaré demà mateix. (*Surt*).

(*Joc de llums per significar el pas d'un dia*).

REI (*toca a la porta de ca n'Espardenyeta*).

ESPARDENYETA: Qui és?

REI: Un pobre pelegrí que demana posada per aquesta santa nit!

ESPARDENYETA: Ai de bo! Vol dir és un altre pelegrí? Anit passada ja en vengué un! Deu esser cap hostal, aquí!

ANTONINA: Jesús! Quin mal cor que tens! Si obrírem an es d'anit passada, bellament porem obrir an aquest!

ESPARDENYETA: Jo me'n gordaré com de caure!

ANTONINA: Ja li obriré jo!

ESPARDENYETA: I que també consentiràs a jeure damunt s'estorí, davora sa porta d'es corral, perquè ell puga jeure dins es teu llit?

ANTONINA: Sí que hi consent!

ESPARDENYETA: Idò endavant ses atxes!

ANTONINA: Entrau, bon pelegrí!

REI: Déu te pag sa caritat, fia meva! I que ets tota sola a la casa?

ANTONINA: Dues germanes tenc; jo som sa d'enmig i aquesta és sa gran.

REI: I sa petita?

ANTONINA: Es molt dormidora i ja s'ha colgada.

REI: No res, idò! Jo també me colgaré, si no vos sap greu, que demà m'he d'aixecar abans de s'auba.

ANTONINA: Idò aquesta és sa meva cambra. Jo dormiré damunt s'estorí, devora sa porta d'es corral.

REI: Déu t'ho pag, fia meva! En el cel ho trobaràs!

ANTONINA: Bona nit que Déu mos do!

REI (*tot sol*): Ah, maleïda! Ah, geneta, punyemera, fotimera! No la m'ha feta que no la m'pensàs! Però sa meva ha d'esser més grossa: se'n feran cançons, de grossa que li farà. Me n'aniré abans de trencar s'auba i demà mateix tornaré. Molt tort m'ha d'anar que no surti amb la meva! (*Surt*).

(*Joc de llums per passar d'un dia a l'altre*).

REI (*toca a la porta de ca n'Espardenyeta*).

ESPARDENYETA: Qui és?

REI: Un pobre pelegrí que demana posada per aquesta santa nit!

ESPARDENYETA: Re-mil querns de fotres! Qui fa tres, ase és! Ell, com som dona, anit l'he d'escalivar, a s'alicorn!

MARGALIDA I ANTONINA: Què dius Espardenyeta, què dius?

ESPARDENYETA: No és compte vostro!

MARGALIDA: Que no li hem d'obrir, Margalida?

ANTONINA: Que no li hem d'obrir, Antonina?

ESPARDENYETA: Ja m'encarrec jo anit d'obri-li, donar-li sopar i colgar-lo! voltros dues ja vos ne poreu anar a jeure!

(*Surten amb rialles contengudes, Margalida i Antonina*).

ESPARDENYETA: Hala, passau, bon pelegrí!

REI: Déu te pag sa caritat, fia meva! en el cel ho trobaràs!

ESPARDENYETA: Ell jo no estic per esperar tant! A la terra, faç comptes trobar-ho!

REI: Jesús, fia meva! I això no són coses de dir una fadrineta com tu!

ESPARDENYETA: I què voleu que digui, si som pobra i estic tota sola?

REI: Que no tens famili?

ESPARDENYETA: Tenc dues germanes, però són molt dormidores i ja s'han colgades.

REI: Idò jo també me colgaré, que demà m'he d'aixecar abans de s'auba!

ESPARDENYETA: I que no provareu de pegar una mossegada?

REI: Oh, fia meva, si tanta és sa teva bondat, jo m'he de fer es desmenjat amb talent!

ESPARDENYETA: Hala, idò! Vet aquí un plat de sopes i un tassó de vi.

REI: Oh, quines sopes més bones! (*Menja*). Oh, quin vinet més calent! (*Beu*).

ESPARDENYETA: Beveu-ne un altre tassó i així dormireu més a pler!

REI: Oh, quin vi més calentó! T'entra dolcet dolcet i totd'una ja és en es cap, és traïdor! Ja no sé de quin món som! (*Cau a terra, gat*).

ESPARDENYETA: Ja està gat! Ara el posaré damunt s'estorí i el tiraré per sa finestra. (*Ho fa tal com diu*). Ja els hi llevaré jo, a ses ganes de tornar-se a atracar per aquí! (*Tira el rei per sa finestra*).

REI (*fora*): Ai, ai, ai! Què m'ha passat? On som? Ai, costelletes meves, que les tenc totes rompudes! Ai, que tenc es cap fet benes! Ah, pòlissa, més que pòlissa! La m'has feta massa grossa! Paraula de rei, que t'he de beure sa sang!

ESPARDENYETA: Jesús, quin esclai! Serà escaaç de matar-me s'animal!

Me'n vaig a ca nostra, que no m'afini. I sobretot: si m'afina ja sabré jo què he de fer! (*Se'n va a ca seva i diu a ses germanes*): Mirau, no estic gaire fina. Si ve nigú a cercar-me, digau que me'n som anada un poc a colgar.

MARGALIDA: I què tens, si se pot sebre?

ANTONINA: Que vols que te duguem un tasset de llet?

ESPARDENYETA: No importa que em dugueu res, no tenc res que m'hagi de dur a l'altre món. Poreu anar descansades. Jo només me vui tombar una estona.

MARGALIDA: D'es teu pa faràs sopes!

ANTONINA: Ja cridaràs si mos has mester!

ESPARDENYETA (*tota sola*): Ara, faré com que estar malalta i posaré una nina de pedàs amb un budell ple d'arrop voltat pe's coll dins es llit. M'engana si aquell betzol no se'n va més atxulat que ses altres vegades! (*Va fent lo que ha dit dins sa seva cambra*).

REI (*ple de benes i d'esparadraps*): Sa sang li he de beure! He jurat que beuria sa sang de níEspardenyeta i paraula de rei no pot mentir! (*Entra a ca n'Espardanyeta*). Qui ha en casa?

MARGALIDA I ANTONINA: Déu i noltros!

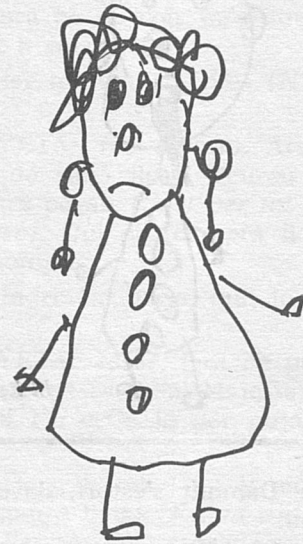
REI: I n'Espardenyeta?

ANTONINA: Que hi ha res de nou, senyor Rei?

REI: Mal no hi hagués tant! On és n'Espardenyeta?

MARGALIDA: Creurà que no estava gaire fina, i se n'és anada un poc a colgar?

(*El rei pren cap a la cambra de n'Espardenyeta*).

Sa Mestra

ANTONINA: I ara on va, senyor Rei?

MARGALIDA: I ara on li pega, tan alsurat?

ANTONINA: Deu voler parlar tot sol amb n'Espardenyeta...

MARGALIDA: Que li dirà coses lletges?

ANTONINA: Anem-mos-ne! Anem-mos-ne! Jo no ho vull sebre!

MARGALIDA: Anem-mos-ne! D'es seu pa faran sopes! (*Surten*).

REI (*dis la cambra de n'Espardenyeta, parlant a la nina de pedàs*): Ah, polissona! Ja no me'n faràs pus! Ara t'hi tenc! Que no te'n recordes d'aquell pic que te'n vengueres a la mala hora de la nit desfressada de la mort i me feres menjar allò... Aquells set cagaions de ca?

La nina de pedàs fa una capada, perquè n'Espardenyeta estira una cordellina que fa moure el cap de la nina, com si fos una tere-seta.

REI: Ja ho crec, que te'n recordes! Jo sí que me'n record! ¿I també te'n deus recordar de quan m'untares s'escala de sabó fluix, i hi vaig redolar, i me vaig xapar es cap, me vaig treure

un braç des lloc, me vaig tòrcer un peu, me vaig plomar un genoi i vaig quedar ple de cops blaus.

Altra capada de la nina.

REI: Ja ho crec, que te'n recordes! Jo sí que me'n record! I també et deus recordar de quan m'engatares i me vares tirar per sa finestra, que vaig caure damunt uns rosers plens d'espines i vaig romandre casi aspidat?
Altra capada de la nina.

REI: Ja ho crec, que te'n recordes! Jo sí que me'n record! I tens desvergonya per dir que sí, sa més fresca del món! Ara les me pagaràs totes! (*Se treu s'espasa i talla el coll a la nina. S'arrop es posa a rajar.*) Mosta! Ja no me'n tornaràs fer d'altra, sól.lera! I per complir es jurament que he fet, he de beure sa teva sang. (*Es du un dit untat d'arrop a la boca*) Fosca! (*Torna a xupar-se un dit untat d'arrop*) Fosca d'auga, dic, quina sang més dolça! (*Trastornat*). I que serà ver que l'hauré morta? Si serà ver? Es coll taiat en redó! Quina l'he feta, Déu meu? Quina l'he feta? Però quina l'he feta? (*Esclata en plors*). Mesquinet de mi! Som un ase! Som un porc! Meresc fer-mar! Però què fet? Què he fet? He morta n'Espardenyeta, s'al.lota més garrida i més viva i més aguda que se fos vista mai! I robava es cor de tots es qui la veien! I no n'hi ha cap, cap ni una, que m'agradàs tant! Oh, quina al.lota que era aquella! Fins i tot sa sang tenia més dolça que la mel! Es ver que jo havia jurat beure de sa seva sang! Però no

havia jurat matar-la! Per complir es jurament, m'hauria bastat fer-li un taiet a un dit, sols que en fos sortida una gotineua i li hagúes llepada amb sa llengo! som una bístia! Meresc fer-mar! A on hi ha un dogal? Jo mateix me fer-maré si no hi ha nigu que me ferm! Haver morta n'Espardenyeta, s'al.lota que més m'agradava del món per casar-m'hi! Què he de fer de viure, si ella és morta? Què he de fer de viure? Cap feina hi tenc, pel món! Cap! Aquesta espasa que li ha taiat es coll a ella, que s'acor dins es meu pit i que faci ui tot! (*Se posa sa punta de s'espasa sobre es pit. De davall es llit, surt n'Espardenyeta.*)

ESPARDENYETA: I ara què fa, senyor Rei? No li basten ses que ha fetes i encara vol fer sa més grossa?

REI: I que ets tu? I d'on surts?

ESPARDENYETA: Jo no m'he mogut mai d'allà on era. Vossa Reial Majestat és qui surt de dins l'infern on l'havien duit es seus mals pen-saments!

REI: Si que dius ver! I ets tu qui me n'ha tret amb ses teves manyes. Mos hem de casar!

ESPARDENYETA: Ja ho hauríem d'esser!

REI: Hala, idò: (*Cridant*) Criats i criades, vassalls d'es meu regne! (*Surten tots es personatges en mig de sa plaça*). Me cas amb n'Espardenyeta i si qualcú li cou, que s'hi posi un-guent de reblanir!

Tots: Vivo! Vivo!

(Música i final).

FAIXES REINA

Jozep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

GALLETES QUELY I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

Bar Restaurant CA S'AMITGER

Vos hi serviran els millors plats
típics de Mallorca

Telèf. 11 - LLUC

Una vila eivissenca: Santa Eulàlia

per M. VILLANGÓMEZ LLOBET

I

Entre les cinc parts en què es dividia l'Eivissa musulmana, els quartons que foren la conseqüència de la conquesta catalana i els termes municipals moderns, hi ha una certa continuïtat. Se'ns presenta des que començam a reflexionar sobre la història de la divisió de l'illa, i, naturalment, ja havia estat observada. Potser no ho havia estat tant la base geogràfica de què parteix. Damunt d'uns fonaments físics es formen, evolucionen i prenen diferent significació política o administrativa les quatre o cinc porcions de la terra eivissenca, mentre la ciutat resta com una mica al marge, per bé que influint poderosament. A l'origen de la divisió, doncs, trobaríem raons materials, com, per exemple, factors d'extensió, d'orientació i de vessants. La demarcació aràbiga de Xarch, que ara és la que ens interessa, erat **versus orientem**, segons diu l'escriptura de repartiment de l'illa entre els tres magnats conqueridors. Avui, en comptes de Xarch, podriem dir «llevant». Amb l'afegit d'una part d'Alhaueth (on «les aigües corren cap al Castell») i un petit bocí de Benizàmit, Xarch esdevingué el quartó de Santa Eulària. A l'escriptura esmentada, entre les alqueries que corresponen a Xarch, trobam alguns noms que encara tenen plena vigència a la toponímia eivissenca, tot i que ja no sempre en el sentit original: Morna, Arabí, Safragell, Tagomago, Canadella, Formiga, Benirràs, Xarraca. Les alqueries després s'han multiplicat, i ara molts d'aquests noms signifiquen «vendes», extensions de territori (subdivisions dels quartons o, més endavant, de les parròquies) on hi ha un nombre més o menys considerable de predis i de cases.

Ara bé, aquest quartó de Santa Eulària i els altres de Balansat, Portmany i les Salines, creats pels conqueridors catalans, prengueren una significació feudal, representaren els dominis senyorívols fora de la Vila i el Castell. D'altra banda, la nova divisió no tingué una gran efectivitat, en el sentit que no desapa-

Dos aspectes de l'església de Santa Eulària: l'edifici de la segona meitat del s. XVI, amb el seu reforç defensiu que té l'aparença d'absis semicircular...

regué el terme d'Alhaueth, que s'havia repartit entre els quatre lots. Alhaueth, amb el nom de quartó del Pla de Vila (un cinquè quartó, doncs), representà, en època ja cristiana, la supervivència de la divisió anterior, malgrat els esforços per destruir una situació més natural. El que resulta curiós és que, quan es formaren els municipis al segle XIX, tornà a prevaler aquella idea dels conqueridors de dividir en quatre parts el camp eivissenc. El terme municipal d'Eivissa va quedar reduït a l'estricta ciutat, i el que era quartó del Pla de Vila es va repartir entre els altres termes municipals veïns. Aquell error feudal de suprimir Alhaueth, que, per la força de la naturalesa i de la tradició, no es va consolidar, es repeteix, doncs, quan el Pla de Vila passa a dependre dels Ajuntaments de Sant Antoni i, sobretot, de Santa Eulària. Aquesta dependència és artificial, i fa uns anys es varen aguditzar els problemes que ocasiona. Hi va haver unes rectificacions, encara que mínimes, no les molt més radicals que reclamava la lògica. Retinguem, però, que el terme municipal de Santa Eulària del Riu (aques és el nom oficial) comprèn bona part de l'antic quartó del Pla de Vila; en canvi, una gran

extensió del quartó de Santa Eulària avui forma part del terme municipal de Sant Joan Baptista, al nord de l'illa.

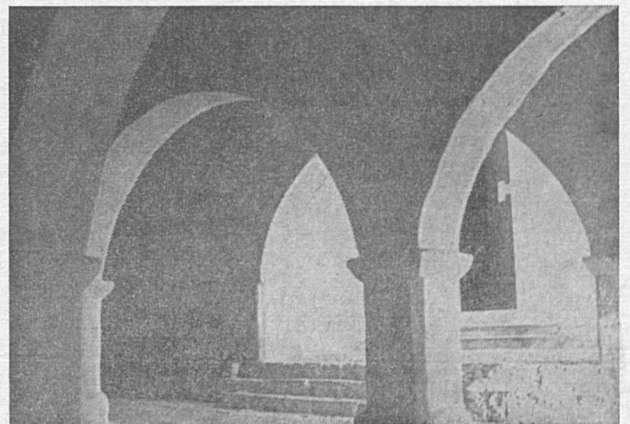
El quartó de Santa Eulària es deia també quartó del Rei, perquè va passar ràpidament de les mans de l'infant de Portugal, un dels tres conqueridors, a les rendes de la corona. El domini reial és una característica important d'aquest quartó, perquè els altres tres, reunits a la fi sota el poder de Montgrí, passaren, per l'última voluntat del qui fou arquebisbe electe, a dependre durant segles de l'església de Tarragona.

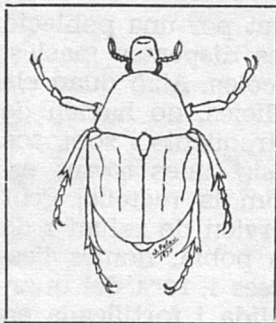
Tenim notícies de la «capella» de Santa Eulària procedents de la primera meitat del segle XIV. En aquell temps es degué construir un temple, que alhora era fortalesa i lloc de refugi, per a cada quartó. Els tres que es conserven, Sant Antoni (documentat des de 1305), Sant Jordi i Sant Miquel, eren inicialment semblants: planta rectangular no gaire gran, murs molt gruixuts, porta a un costat, arcs ogivals per a la volta. El de Santa Eulària ja no existeix. El quartó fou dels més castigats per les incursions de turcs i barbarescs. Sabíem per Macabich que l'actual església de Santa Eulària és obra del segle XVI, una nova construcció aixecada al mateix lloc de la vella i inaugurada el 12 de febrer de 1568. Ara podem afegir, aprofitant els recents estudis d'Escandell Bonet, que la reedificació fou motivada pel mal estat en què es trobava l'església medieval, inutilitzada per un de tants atacs turcs. La font de l'historiador és una carta de la Princesa Governadora (26 de gener de 1555): **Si conviene hacer otro recogimiento para los labradores, más fuerte que la ermita o iglesia de Santa Eulalia que escribisteis, donde se defendieron las mujeres y niños de los turcos y ellos derribaron parte del muro, matando tres hombres, y tomaran la iglesia si el tiempo les diera lugar a ello, esto véalo el Ingeniero con acuerdo vuestro.** Els forts perills de l'època exigien una nova església, encara més resistent que l'anterior, i l'enginyer, que era Calvi, el constructor de les murades de la Vila, també ho fou, probablement, d'un temple que havia de ser, en sèms, un element auxiliar de la fortificació eivissenca. El cos rodó que forma com una mena d'absis, arribà a estar, realment, artillat.

Primer l'església gòtica, després la renaixentista, drecades al cim d'un turó, prop del desguàs del riu, presidiren durant segles el quartó de Santa Eulària o del Rei, el més

extens i ric de l'illa, habitat per una població poc densa, que vivia a les disperses masies, dedicada a les feines agrícoles. Això quan els homes, organitzats en milícies, no havien de vigilar o de fer front als freqüents i sobtosos assalts. A més de l'església, unes torres escampades pels camps, com la mateixa gent que era així protegida, servien de refugi i de defensa. No hi havia cap poble: només l'escampall de les cases pageses i, fora del quartó, la vila d'Eivissa, recollida i fortificada en un puig, amb el raval que creixia com podia entre els murs i el port immediat. A mitjan segle XVIII, allunyades les pitjors amenaces, la població rural ha augmentat una mica i la vida que duu ja no és potser tan pobra. Santa Eulària és, de molt, el quartó més poblat: llavors hi habiten en unes set-centes cases devers quatre mil persones. Per aquell temps, hom ha vist aixecar-se, al nord del quartó, en un indret alt i interior, ben diferent de l'horta regada pel riu, una nova església, la de Sant Joan Baptista. I les autoritats que arriben de fora troben que s'haurien de dur a terme «obres de població», és a dir, de creació de pobles, ja que així augmentaria el nombre d'habitants i **vivirían los naturales reducidos, con más comodidad, enseñanza y asistencia, así temporal como espiritual.** Però ja veurem com fins més endavant, ja a la darreria del segle, no es va intentar res en aquest sentit. Santa Eulària és precisament on es va aconseguir un resultat més apreciable, per bé que molt parcial, en aquests esforços «il·lustrats» de concentració dels pagesos en viles o llogarrets.

...i els porxos situats davant de la porta principal, segurament posteriors a la forta fàbrica que va substituir la malparada església medieval.

Un enemic dels fruitals

per Josep M. PALAU I CAMPS

Aquí tenim un exemple de fins on ens poden dur a confusió els noms vulgars. Tenim el *Borino ros*, el *Borino negre* i ara l'anomenat tot simplement *Borino*, sense adjectivar. El primer es un Lepidòpter —és a dir una papallona—, el segon un Himenòpter, —com si diguéssim una abella— i el tercer, el que ens ocupa i al qual dedicarem aquestes retxes, un Coleòpter o escarabat. Es fa patent, per tant, que per entendre-nos usam els noms científics ja que aquests, en no repetir-se per a diferents espècies —que poden pertànyer a famílies diferents— ens indiquen, amb tota seguretat, a qui realment ens referim. Això sense tenir encara en compte que, a distintes localitats, es pot anomenar una mateixa espècie amb diferents noms vulgars.

La *Potosia (Netocia) morio* F., dit vulgarment *Borino*, és un Coleòpter de la família dels Escarabèids. Es tracta d'un escarabat d'uns 17 mm. de longitud, de color negre mat per damunt i negre brillant per davall. Vola bé, sobretot quan fa el sol una mica calent. Freqüent a els arbres fruitals, especialment els albercoquers, les figueres i, sobretot, les pruneres.

La larva d'aquest insecte neix —com totes— d'un ou que la femella sol depositar dins els forats de les soques velles, especialment els que contenen detritus vegetals. A la bibliografia que posseïm no hem pogut trobar quin és l'aliment de la larva, encara que no sembla que, en tal estat, sigui un insecte massa perjudicial. Aquesta larva és cilíndrica, gruixada, de color blanc

grogüenc, amb les potes i el cap groc i mandíbules negres. Viu dins les restes vegetals dels troncs vells i buits i en aquest estat —o sigui com a larva— passa uns tres anys de la seva existència.

En passar a l'estat de nimfa s'enterra i es tanca dins un capoll esfèric fet amb terra i detritus mesclats i dins ell passa unes quatre setmanes a la fi de les quals neix l'imago, o sigui l'insecte adult: el *Borino*.

El *Borino*, no és, ni de molt, tan nociu com l'*Escarabató*, al qual dedicarem l'article anterior. Sembla que, en parlar dels insectes que ataquen, més o manco, els nostres cultius, l'espectacularitat està en raó inversa als perjudicis que ens causen.

De totes maneres, quan deim que el *Borino* no és tan perjudicial com l'*Escarabató* no volem dir de cap manera que no ho sigui gens i, ben al contrari, hem de combatre la seva presència als arbres fruitals sempre que puguem.

En el cas de l'*escarabató* ja vérem que és la larva la que, realment, causa els perjudicis. En el cas que ara ens ocupa, el *Borino*, és l'insecte adult el que fa el mal.

Efectivament ja hem vist que, encara que no sapiguem exactament de què s'alimenta la larva, no sembla que, vivint com viu entre terra i restes vegetals, pugui perjudicar l'arbre. En canvi sabem que l'insecte adult se viu, especialment, dels sucus que surten per les ferides de les branques o dels fruits de l'arbre. Sembla, però, que és necessari que, prèviament, hagin estat produïdes aquestes ferides i llavors hi acudeix el *Borino*. A les branques pocs són els perjudicis que

hi pot fer, però és diferent el cas dels fruits ja que quan un parell d'aquests insectes ataquen un fruit —una pruna, per exemple— acaben per deixar-la totalment inaprofitable. I aquest és encara el mal menor.

Pitjor és que el *Borino* té també com aliment els pètals i els estams de les flors i en menjarlos impedeix la polinització i, en conseqüència, la fecundació, amb el resultat final de què l'arbre no arriba a produir fruit. Es clar que, per tal que això succeï seria necessari que fossin molts els exemplars que es nodrissin dels estams de les flors d'un mateix arbre. Així i tot n'hi ha molts de fruits que no arriben a formar-se per haver destruït el *Borino* els estams de les flors.

El *Borino* viu també de mel. A fi de trobar aquest menjar s'introdueix dins les caseres de les abelles, engrandit les piqueres —els forats d'entrada— a fi de poder arribar a les bresques carregades de mel. Pot fer-ho sense perill ja que la seva forta cobertura quitinosa el fa insensible als atacs de les abelles que no poden atravesar amb el seu pic la closca del *Borino*.

L'aparició de l'insecte adult es produeix quan comença la primavera. És aquest el moment (Abril-Maig) que hem de protegir les flors que el *Borino* podria atacar, pulveritzant amb un bon insecticida. Una altra mesura a prendre, i aquesta tot l'any, perquè com ja hem dit la larva viu uns tres anys en aquest estat, és el fer nets els forats que els troncs vells puguin tenir, a fi de què la femella adulta no hi trobi lloc per a la posta i, també, per matar les larves enterrades entre els detritus depositat dins aquests forats.

ALACIUTAT DELS LLIBRES

NOVEL·LA I POESIA

per Miquel GAYÀ

Deuríem fer un elogi de les Edicions Proa que pels volts del 1964 i sota la intel·ligent direcció de Joan Oliver repregueren la *Biblioteca A tot vent*. Aquesta col·lecció de novel·la abans de la guerra havia alcançat un alt zenit de publicacions en la nostra llengua. Després, en iniciar-se la nova sèrie —començada amb el número 100—, a la revista LLUC hem donat sempre compte de cada un dels volums que s'hi han publicat. Ara, però, en doblegar la cinquantena d'aquesta segona numeració, ens plau fer-ho com amb so de campana major, saludant l'aparició de tres obres cabdals de la novel·lística anglesa.

Primerament ens referim al volum 150, que conté *Mrs. Dalloway*, «una de les obres més límpides i agradables» de Virgínia Woolf. *Mrs. Dalloway*, val a dir-ho, ja fou donada a conèixer per Edicions Proa en 1930; avui es reedita sota la fidel traducció de C. A. Jordana, el malaguanyat escriptor qui aportà el seu llenguatge ric, ple de bel·leses i matisos a l'«art subtil i refinat, sempre personalíssim» de Virgínia Woolf.

La novel·la *Illa* compon el volum 151, original del ja famós Aldous Huxley i anostrada per Ramon Folch i Camarasa. D'Huxley teníem ja en català una novel·la deliciosa, *Dues o tres gràcies*, traduïdes per la insigne Maria Teresa Vernet, que constituï el volum 123 d'aquesta mateixa col·lecció.

Aldous Huxley, poeta, assagista, biògraf i alhora novel·lista d'embranchada, fou un estilista magnífic, dotat d'una càrrega humana prou densa. Home «llargament treballat per la idea filosòfico-religiosa», va fer d'*Illa* una novel·la de fe i salvació, a les quals arriba pels seus camins de recerca a través d'un profund escepticisme.

I tenim finalment, amb el volum 153, la tercera de les obres darrerament rebudes, en dos tomes, *Oliver Twist* de Charles Dickens; «la novel·la —com resa el cartell— que ha commogut tots els públics». Amb aquesta versió d'*Oliver Twist*, que devem a la maestria del nostre amic Pau Romeva, les Edicions Proa celebren —amb el món occidental tot sencer— el centenari de Dickens, el genial escriptor de qui és ben sobrer fer presentacions entre lectors cultes.

Després d'aquesta ullada a la novel·lística recent aportada al nostre panorama literari, dona gust d'examinar ara dos bells llibrets de poesia també acollits per Edicions Proa en la seva col·lecció *Els llibres de l'Óssa Menor*. El primer el formen els poemes de Francesc Parcerisas sota el títol *Homes que es banyen*, amb presentació i aparat crític de Francesc Vallverdú. D'ell diu el prologuista que el considera com un poeta de vocació, «l'aportació més important de la jove poesia catalana des de fa molt temps, potser anys». Henry Miller, Saint Èvremond, Dylan, Eichen-dorff, els *Beatles*, una fonda coneixença de la poesia anglosaxona, omplen de ressonàncies aquesta lírica de Parcerisas, construïda musicalment, amb un art ben al dia i sobre exploracions força personals per aquest món cada cop més complicat de la instrospecció íntima. Imatges —«tot el camp de tardor un llit de coures brunyits»—; el torrent de la paraula fet escuma de l'idioma; temes més o manco una mica exòtics; records i evocacions, vet aquí el bagatge del poeta qui se descriu ell mateix: «I les meves aigües són particularment tèrboles, / agitades per branques d'enfurismades males-llets malcontingudes / i per un amor a les coses bellament fetes»... Poesia de cristalls romputs, on la visió, però, se torna mil bocins de meravella, i la joia d'un saber i d'una tècnica sense altre defecte potser sinó la seva excessiva riquesa. Poesia per a paladars embafats d'avui, que afreturen de receptes noves per trobar-hi una sortida pels laberints de l'exigència i l'autodepuració.

L'altre volum el compon *Terra negra* del nostre amic Jaume Vidal Alcover, amb un pròleg tan digne —i no és cap sarcasme dir-ho— com el recull, del també amic nostre Marià Villangómez Llobet.

Terra negra és un llibre, com tots els de Vidal Alcover, que porta un missatge sovint de blasmes i d'imprecacions, però també de bellesa i d'estètica. El torrent d'una facilitat que tan adesiara es desborda, no arriba a perjudicar la lírica sempre d'alta qualitat, solellosa i esponjada, del poeta i esteta que és avui una de les majors glòries amb què compta aquesta Illa nostra de poetes.

Tradició i ressentiment

p'En DESCALÇ

A Bernat Vidal i Tomàs

Confés que, d'un bon tros, preferesc el diàleg —quan és autènticament possible, que ho és molt clares vegades— a l'article, sempre més o manco pontifical i —és natural també, en mi— esqueixat. Tal volta, teòricament, l'article pot suposar una forma de diàleg amb molts. Però també pot suposar un «diàleg» amb ningú, a l'hora de la veritat. Respecte a aquest punt, com respecte a tants d'altres, som més aviat pessimista. Tanmateix, som també un poc cabota, i si hi ha un tema per encetar, no sé resignar-me a no fer-ho, encara que no serveixi per res absolutament. Aquest, en tot cas, servirà per a donar testimoni d'una amistat. I això ja és molt.

* * *

El títol de les presents notes pot resultar una mica estrany. I més encara si confés que la meua intenció no és contraposar els dos termes sinó, tot al contrari, acostar-los com a complementaris dins una actitud realista de bon de veres. Això és precisament el que pens que caldria fer, aquí i ara, de cara al jovent que hauria de ser la nostra esperança més ferma.

* * *

Quins orgues!, dirà qualcú, mira per on aquest predicador ara ens ve defensant la tradició, després de fer-ho amb el ressentiment. Això són vuits i nous i cartes que no lliguen, aquest Descalç ha perdut el quest, ha perdut el fil.

* * *

Sortint al pas a possibles malentesos, diré tot d'una que, evidentment, no es tracta de defensar tota tradició, pel sol fet de venir del passat. Allò de «cualquier tiempo pasado fué mejor» me sembla fals del tot, col·lectivament parlant. És de cara al futur que cal mirar. «El millor és encara per ser, en el temps...» com va escriure Carles Riba. Me deman, per cert, si el seu nét, en Pau Riba —el qual podriem incloure, ara com ara, entre els nous mercaders—, ha llegit mai, seriósament, aquests mots... Potser l'haurien fet pensar una mica.

* * *

No, no es tracta de defensar cap «ancien régime». Ni tan sols de defensar cap mena de tra-

dició a les seques. Molt menys de mesclar ous amb caragols. Ara, cap ressentiment —per justificat que sigui— pot fer «tabula rasa» de tot el passat. Vull dir que cal adonar-se de que, culturalment —en el sentit més radical d'aquest adverbí, i no m'entretendré a fer Antropologia—, tenim unes rels en el passat, les quals no debilitarem sense afeblir les nostres possibilitats de futur.

* * *

És evident que, per necessitat, hem de parlar en termes molt abstractes i això pot fer que un pensi que cercam na Maria per la cuina. Res més enfora del meu tremp que voler embullar la troca o contribuir a cap classe de confusionisme. No, del que es tracta és de que la joventut no pugui sentir-se temptada a començar a pegar garrotades de cec. Que ningú no es pensi que parteix de zero, com ja vaig dir quan la pèrdua de Miquel Forteza. Fariem el joc dels factors alienadors si així ho féssim. És precisament en virtut d'aquell precepte tan sanitos de «vius i ungles» que volem concòrdia entre tradició i ressentiment. En aquest cas, la concòrdia suposarà eficàcia. I què millor que eficàcia podem desitjar per a la joventut?

OBRA CULTURAL BALEAR —societat civil dedicada al foment de la nostra cultura— necessita de l'esforç de tots. Allò que és per a tots nosaltres l'hem de fer amb l'ajuda de tots nosaltres: de fora podem esperar ben poc.

¿Vós ja sou soci?

**Demaneu informació al local social:
Torre de l'Amor, 6, 1er.**

noticiari breu

novembre 1970

■ El Bisbe Dr. Josep Pont i Gol de Segorb-Castelló ha estat designat aquets dies Arquebisbe de Tarragona. Un bisbe, el Dr. Pont, que a Lluc tenim en singular estima. En la seva darrera visita al nostre Santuari deixà escrites aquestes paraules:

«Amb molt goig he visitat aquest lloc i Santuari, que tantes coses ha dit i té que dir a l'Església Mallorquina».

■ Uns tres-cents membres de la FECIT (Federació Espanyola de Centres d'Iniciativa i Turisme), procedents de diversos punts d'Espanya, i encapçalats pel seu president Vicenç Villar Palasí, Rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, pujaren a Lluc per tenir-hi una assemblea.

Foren rebuts al Portal Nou pel Prior P. Romà Fortuny i l'Escolania. Passaren a la Basílica, on assistiren a una Missa votiva de l'Esperit Sant, resada en la nostra llengua. Després l'Escolania els obsequià amb un concert.

Com a testimoni del seu agraïment per les atencions rebudes queden aquestes línies d'una carta dirigida al P. Prior:

«Nos es muy grato manifestarle que entre los numerosos agasajos y atenciones que hemos recibido para los señores asambleístas de la FECIT, ninguno caló tan hondo en los corazones de todos como la función religiosa celebrada el día 19 del pasado octubre en ese Santuario, bordada con las magistralmente dirigidas voces de los «Blavets».

»Fueron muchos los oyentes que percibieron los cosquilleos de la emoción, y la ternura abrió paso a muchas lágrimas. Creo que ninguno de los congresistas podrá olvidar en toda su vida aquel acto grandioso en que la Capilla quedó transformada en sala de concierto para ofrecernos un extraordinario ágape para el espíritu».

■ El 17 de novembre l'Escolania baixa a Ciutat per gravar a l'Auditori unes cançons destinades al programa de T.V.E. «Espanya en directo».

Hom va quedar sorprès, el diumenge següent, de veure que cap de les dues cançons del repertori no eren típicament lucanes.

■ La festa de Santa Cecília, patrona de la música, cobra a Lluc un relleu extraordinari: funció religiosa especial, competicions esportives entre «cantadors» i «no cantadors», acte literari i tota l'alegria de sentir-se importants. «PPC» a una contracoberta d'un disc dóna una nova cullerada de mel:

«El grupo de «Blauets» llamados poéticamente los «ruiseñores de la Moreneta» por el vigor de sus voces, por su encanto y afinación es una de las más exquisitas y bien ajustadas Escolanías de España».

■ Des d'aquest noticiari hem de lamentar la mort de dona Aina Juan, l'esposa d'un benemèrit subscriptor de la Revista LLUC i protector insigne del Santuari, don Antoni Vidal, que s'escaigué el dia 5 de novembre. Enviam al nostre amic el testimoni de la nostra condolença.

rosa dels VENTS

DE BARCELONA

«LA FIRA DE LA MORT» DE JAUME VIDAL

Jaume Vidal Alcover ha vist pujar als escenaris barcelonins una altra de les seves obres teatrals. Es tracta en aquest cas de **La fira de la Mort**, on —a base de textos propis i d'autors dels segles XV i XVI— la Mort agermana i iguala tothom: febles i poderosos, opressors i oprimits. En aquest nou espectacle, l'autor fa gran ús de la cançó, del moviment coral, de la llum i de la música, tenint com a principal tema **La Dansa de la Mort**. El Grup d'Estudis Teatrals d'Horta (barriada de Barcelona) ha estat l'encarregat de l'escenificació. Gonçal Pérez d'Olaguer, a la revista **Mundo**, en fa els següents elogis: **reafirmo la coherencia, la validez global, el interés de esta «Fira de la Mort».**

UNA OBRA D'ALEXANDRE BALLESTER

El grup GENT (Grup Experimental Nou Teatre) de Barcelona, ha duit a l'escenari l'obra amb la qual Alexandre Ballester va guanyar l'any 1968 el **Premi Ultima Hora de Teatre**. Ens alegrem d'aquest nou èxit del jove escriptor pobler, i més quan ben pocs són els autors teatrals que veuen estrenar les seves obres, moltes d'elles premia-

des. Com diu Gonçal Pérez d'Olaguer a la revista especialitzada en teatre **Yorick: De entre los autores jóvenes que más estrenan en catalán, Alexandre Ballester ocupa uno de los primeros lugares.**

Massa temps sense piano no sembla que sigui la millor de la producció teatral d'Alexandre Ballester, això pel que fa al judici de l'esmentat i «dur» crític teatral, qui sintetitza l'obra dient: **Construcción y diálogos son correctos, pero el andamiaje general tiene escasa consistencia.**

Afeguem que darrerament Ballester ha tengut una de les seves obres entre las 7 seleccionades —entre 49 que s'hi presentaren— als Premis Reus de Teatre 1970, dotats, per cert, amb la no gaire comuna quantitat de 100.000 pessetes i això a una petita ciutat com és Reus. Aquesta mateixa obra teatral, **Representació a punt de pesta**, ha obtingut un premi als Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats darrerament a Alemanya.

RECITAL DE MARIA DEL MAR BONET

No són massa freqüents els recitals de les grans figures de la cançó catalana a Barcelona. Per això el públic més feal espera amb expectació recitals com el que donaren el passat 8 de novembre a l'Orfeó de Sants, Enric Barbat i Maria del Mar Bonet.

Maria del Mar, a més d'algunes cançons ja prou conegudes, va cantar-ne dues de noves: **Mercè** —dedicada a la seva mare— i **No voldria res més ara**. La resta del recital va estar constituït per cançons populars menorquines i mallorquines. Hi vàrem notar a faltar la cançó que tanta fama li donà entre els universitaris barcelonins de fa un parell d'anys: **Què volen aquesta gent?**

«MORT DE DAMA» PER L'EADAG

Abans de **Mort de Dama**, Llorenç Villalonga va escriure una comèdia sobre el mateix tema: **A l'ombra de la Seu**. Després de més de 40 anys, Biel Moll ha seguit el procés invers adaptant **Mort de Dama** als escenaris.

No deixa d'esser important —i dóna una idea clara de la cotització del nostre Premi Nacional de Literatura Catalana 1970— que l'acreditadíssima Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, de Barcelona, hagi elegit una obra de Villalonga per inaugurar oficialment la temporada teatral al Romea. Ni deixava d'esser un risc prou gros ja que no semblava, a primera vista, que Villalonga i la temàtica de **Mort de Dama** —mallorquina cent per cent— poquessin interessar massa a Barcelona, com per omplir un gran teatre —capvespres i nits— durant un mes llarg. Però és que, com digué Biel Moll, «el mundo de **Mort de Dama** está tan vivo aquí como en Mallorca, en Ginebra o en París. Por desgracia tendremos que sufrirlo todavía durante años». Elisenda Ribas (representa el paper d'Aina Cohen a l'obra) afegí: «Tal vez la obra sirva para despertar a más de uno. Si no, no tendría razón de ser» (**El Correo Catalán**, 18-X-1970).

Durant uns pocs dies la Companyia es traslladà a Madrid a fi de representar l'obra al **Festival Internacional de Arte Dramático**, on va tenir un nou èxit, malgrat una minoria que va mostrar la seva disconformitat. Ricard Salvat —director de l'EADAG— no s'ho explicava, ja que les protestes varen esser precisament a una de les escenes millors: quan Carme Sansa (Violeta de Palma) canta magistralment **Flor de Te**.

La crítica catalana va acollir molt favorablement l'obra; però el públic sembla no va anar-hi en la mesura desitjada. Desitjada ja que el muntatge era car: hi havia més de 40 actors. El crític teatral de **La Vanguardia** (un diari que no se distingeix massa per alabar

les coses que es fan en català) deia: «Se consigue prender el interés del espectador de un modo irresistible desde el primer momento hasta que cae definitivamente el telón».

Quan ja estava als darrers dies, es va preparar un **col.loqui** sobre **Mort de Dama** en el qual prengueren part Terenci Moix, Jaume Vidal Alcover, Joaquim Molas, Ricard Salvat, Xavier Fàbregas, i Avelí Artís Gener. Molas va dir, entre altres coses:

—«Villalonga es burla de tots els personatges que apareixen a **Mort de Dama**, llevat del de na Maria Antònia».

El mallorquí Vidal Alcover no va esser a temps de contestar-li:

—«Precisament això fa que el personatge sigui fictici, i això en Villalonga ho sap. Mentre dins Aina Cohen personifica tots els seus odis, construeix un mite a partir de na Maria Antònia. Villalonga sap que no existeix tal mite i aquí precisament està el seu mèrit com a creador. Crear un mite així és genial. Per això consider tota l'obra de Villalonga de gran qualitat; encara que no sigui més que això: literatura».

Villalonga, una vegada més, poèmic.

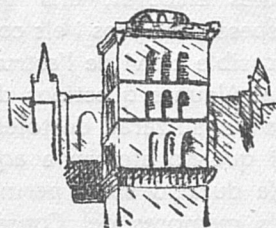
MARIA DEL MAR BONET A LA TVE

A **Estudio abierto**, el popular programa de TVE, va actuar, a mitjan novembre, Maria del Mar Bonet. El fet no deixa de ser important ja que darrerament són ben pocs el cantants en català que apareixen a la televisió. Pocs és un dir... Millor seria afirmar que gairebé cap. D'aquí la importància de l'actuació de la cantant mallorquina.

Mateu SEGUÍ PUNTAS

DE MALLORCA

JUNTA GENERAL EXTRAORDINARIA DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Amb una nombrosa assistència de socis, es celebrà la Junta General Extraordinària de l'OBRA CULTURAL BALEAR, el dia 10 del novembre darrer, a l'Aula Magna de l'Estudi General Lul.lià, del projecte de la qual parlà a la Revista LLUC don Miquel Fullana en el número d'octubre passat.

Oberta la sessió, el Secretari, senyor Miquel Fullana, llegí l'acta de la junta anterior (16-2-70), la qual quedà aprovada.

A continuació, el President, senyor Climent Garau, informà els socis sobre les activitats i projectes de l'OBRA.

Com a fruit de la campanya de captació de nous socis, el senyor Garau informà que gairebé s'ha duplicat el total de socis per quant s'ha passat de 126 el dia de l'anterior junta —16 de febrer— a 225 en el dia d'aquesta. Només s'han produït quatre baixes, dues d'elles per defunció, les dels senyors Pau Alcover d'Haro i Fèlix Pons, per les quals es féu constar en acta el sentiment de l'assemblea.

Però el senyor Garau remarcà que unes dades que es fonamenten en estudis seriosos assenyalen en unes tres mil les persones que a Mallorca reuneixen les condi-

cions bàsiques per a ser socis de l'OBRA. Per això hem d'arribar fins a ells perquè potser no ens coneixen, posar-nos en contacte amb aquests socis potencials. El senyor Garau demana i encoratja a tots i cada un dels socis actuals perquè recerquin entre les seves amistats i relacions, segurs que han de trobar moltíssims adherents. Per altra part, la comissió de promoció continuarà la seva tasca, ara que hem vist l'èxit obtingut dins l'escassetat de medis posats en contribució.

En el camp de l'organització, cal destacar la creació de grups de treball especialitzat, com són les comissions assessores econòmica i jurídica, així com la d'ensenyament i la d'estudis sociològics i tècnics. Per a això es compta amb entusiastes col.laboradors però no són suficients, tantes són les tasques que s'haurien d'emprendre. No és sols una qüestió econòmica sinó també d'aportació humana. D'estudis sociològics i tècnics —per exemple— n'hi ha amb temes ben suggestius i útils per a conèixer el nostre país, estudis que s'han de dur a terme amb mètode científic per a aconseguir resultats seriosos i viables. Aquests estudis són dels que entren en correlació amb els d'altres indrets i, amb aquest intercanvi, podríem arribar a «exportar» cultura, ara que l'exportació és el signe dels països avançats. I per què no es- ser-ho nosaltres en cultura? Anem-hi, que és obra de tots nosaltres i ja en tenim el nucli: l'OBRA, a través de la nostra aportació econòmica i de la nostra aportació humana.

El senyor Garau també va informar sobre la labor de la comissió d'ensenyament: classes de la nostra llengua, com els altres anys, i a punt de començar els cursos de sensibilització (ja en parlarem al número de novembre d'aquesta revista LLUC), dirigits pel senyor Pere Jofre.

De la campanya d'introducció de la nostra llengua a les escoles, justificà la seva interrupció momentània en quant a la recollida pública d'adhesions, per tal com primer hem de comptar amb els medis necessaris —professors, llibres i programes— per a començar quan arribi el moment, que serà aviat i no es cosa que ens trobi desprevinguts. En aquest aspecte es pot anunciar que ja estan en preparació dos llibres, un d'ells en període molt avançat. Pel que fa a professors, la majoria dels que ja han obtingut el títol i dels actuals alumnes dels cursos de professorat són precisament mestres d'escola. Podem dir, per tant, que la consecució d'aquest objectiu està ben encarrilada.

La comissió jurídica està estudiant la possible reforma dels Estatuts de la societat. Es una qüestió molt delicada, per la qual cosa el senyor Garau demanà dels assis-

tents la seva confiança i un major temps per a presentar-los un projecte més elaborat, una vegada ben sospesats els pros i els contres d'un possible canvi de l'estructura jurídica. Algunes qüestions de detall que s'analitzaran de totes maneres i que no afecten a aquella, seran la duració de la permanència dels membres del Consell de Gestió que s'estima massa llarga, l'atribució d'un vot per soci i no per participació, forma de convocatòria a juntes generals, etc.

El President donà compte igualment del llegat que ha fet a l'OBRA el difunt soci fundador senyor Pau Alcover, consistent en la nuda propietat —i la possessió plena a la desaparició de l'actual usdefruitària: la seva viuda— de la seva casa del carrer de Sant Alonso número 60, mobiliari i biblioteca, amb tot el valor material i espiritual que significa l'haver estat de son pare, el poeta Joan Alcover.

L'acceptació d'aquesta herència creà uns problemes d'orde jurídic i econòmic, ja resolts pels grups de treball d'aquestes especialitats.

Podríem resumir l'informe del President en aquestes paraules, plenes de noble ambició:

—hem ampliat els socis —i per tant els ingressos— i hem fet molta tasca,
PERÒ

—necessitam molts més socis i fer molta més feina.

Finalment, es passà a l'elecció de vocal del Consell de Gestió per a cobrir la vacant del senyor Pau Alcover. Cinc candidats, tots ben caracteritzats. S'emeteren 61 vots dels quals la majoria donaren la vocalia a la senyora Antònia Bonet Xamena, entusiasta col·laboradora de fa temps a la comissió de promoció.

Electrofil

AISSLANTS - CONDUCTORS - TERMOELECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Jaume de Santaçília, 9, entr. - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegrams: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

INDEX DE L'ANY 1970

CAPÓ, Josep	Miquel Forteza a Santa Maria del Camí	41
CARNER, Josep	Casadeta de Montuïri	175
CASELLAS, Andreu	«S'Argument» de sa festa de Sant Antoni Abat, a Artà	81
DESCALC	Sobre una possible Universitat	133
	Necessitats culturals	209
	Per una moral del ressentiment	234
	Tradicció i ressentiment	298
DOLÇ, Miquel	De 1870 a 1970: Peripècies d'un segle. Ho- menatge al bisbe Joan Perelló	254
ENSENYAT, Francesca	Ja no serà un poble. Il·lustració lírica	17
FERRA-PONÇ, Damià	Llorenç Villalonga i Anatole France: del mes- tratge al mite	176
	Poesia; Josep Maria Llompart	218
	Llorenç Villalonga i Anatole France: més enllà del Racionalisme	242
	Poesia: Llorenç Moyà Gilabert	286
FERRER, Antoni-Lluc	Notícia de tres poemes	12
FIOL, Bartomeu	Camp Rodó (poema)	120
FLORIT, Bàrbara	Homenatge a Miquel Forteza: Paraules de presentació	31
FORTEZA, Miquel	El llac dels somnis (poema)	38
FULLANA, Miquel	Sobre la reforma interior de Palma	182
	Veg. VIDAL BALAGUER, Gabriel: Conversa	228
GAYA, Miquel	La poesia de Guillem Colom	3
	Cinquanta anys d'una Revista	59
	La temptació del folklore	85
	Un combat d'amor	115
	Europa ens dona la raó	171
	La Mare de Déu de Lluc	199
	L'illa de Menorca	225
	La contestació	253
	Novel·la i poesia	297
HIERRO, José	Beulas i el paisatge espanyol	206
JANER, Gabriel	El poble, un petit món oblidat	16
	El meu homenatge a Cristina Valls	116
	Conversa amb Encarnació Viñas	262
LLABRÉS, Pere	L'Església nostra	143
	Nadal i Epifania	281.
LLAUGER, Miquel A.	Miquel Forteza, enginyer	39
LLOMPART, Gabriel	Risus paschalis	60
	Àngels parallamps i àngels rodavents en el cel de Mallorca	85
	Noves espigoladures en la poesia de Miquel Costa i Llobera	210
LLOMPART, Josep Maria	Sobre el poeta Miquel Forteza i l'Escola Mallorquina	35
	Notes sobre el becquerisme a la poesia ma- llorquina	121
	Dos poemes	219
	Un poeta del segle XVIII: Miquel Sociés de Tagamanent	235
MACABICH, Isidor	Veg. MIRALLES MONSERRAT, Joan: Conversa	283
MANRESA, Joan	Lluís Llach	269
MARÍ, Josep	Tres sonets	266
MASSOT I MUNTANER, Josep	Raoul Follereau i la lluita contra la lepra	9
	Els mallorquins i la llengua autòctona, II	64
	Els mallorquins i la llengua autòctona, III	144
MATAS, Vicenç	Cinema	189
MAYER, Albert	Casa pagesa, de Maria Antònia Salvà. Versió alemanya	92
MIRALLES I MONSERRAT, Joan	La població de Montuïri durant el Regnat de Sañç I	18
	Els malnoms, II. Estudi lingüístic dels motius de Montuïri	71
	Estudi històric dels malnoms de Montuïri, III	97
	La història d'un poble contada pels seus homes	125 i 201
	Glosat a la nit tràgica del Puig Moltó	158
	El nostre homenatge a Josep Carner	175
	Un poeta del segle XVIII: Miquel Sociés de Tagamanent	235
	Conversa amb Isidor Macabich	283
MOLL, Francesc de B.	Don Miquel Forteza, President de l'Obra Cultural Balear	33
	Ocho siglos de poesia catalana. Antologia de J. M. Castellet i Joaquim Molas	103
	Crònica por Ramon Muntaner. Introducció de Joan Fuster. Traducció, notas e índices de J. F. Vidal Jové	229
MOYÀ GILABERT, Llorenç	L'elefant i la granota	287
MURILLO, Andreu	Cartes de Menorca	230
PALAU I CAMPS, Josep M.	La gran església o Sant Bavo	5
	Les Valls	93
	Avui parlarem d'un pressupost: el d'Andorra	135
	L'escarabató	203
	Rovaniemi, al Cercle Polar Àrtic	231
	Un enemic dels arbres fruitals	296
RAFOLS I CAMÍ, R.	La Convenció relativa a la lluita contra les discriminacions, en l'esfera de l'ensenyam- ent, adoptada per la O. N. U.	99
REINÉS REUS, Josep	Poesia	100
RIERA, Gumersind	Homenatge líric	267

ROSSELLÓ I VERGER, Vicenç M.	
Oriola/Orihuela. Punt de meditació civil	45
SALTOR, Octavi	
Entorn de «La Balenguera»	214
SALVÀ, Maria Antònia	
Casa pagesa. Text original mallorquí i versions alemanya per Albert Mayer, i castellana per José Vargas Tamayo	92
SBERT, Mateu	
Tres poemes	63
SEGUÍ PUNTAS, Mateu	
L'ús de la llengua catalana pels poetes menorquins actuals	131
«4 Desbarats» de Llorenç Villalonga al Romea	274
De Barcelona	300
SOCIES I COMPANYY, Rafel	
El primer Congrés d'Història del País Valencià	239
SOCIES DE TAGAMANENT, Miquel	
Poemes	237
VARGAS TAMAYO, José	
Casa PAGESA, de Maria Antònia Salvà. Versió castellana	92
VIDAL ALCOVER, Jaume	
La Novel·la de Llorenç Villalonga	149
Oratori per un home sobre la terra. Poemes	186
N'Espardenyeta. Escenificació d'una Rondalla d'En Jordi d'Es Racó	288
VIDAL BALAGUER, Gabriel	
Conversa amb Miquel Fullana, Secretari de l'«Obra Cultural Balear»	228
VIDAL I TOMAS, Bernat	
El pi de l'esperança	208
VILANOVA, Gabriel	
Música: Sub o super	268
VILLALONGA, Llorenç	
L'illa engolida	172
VILLANGÓMEZ LLOBET, Marià	
Les carreteres estatals d'Eivissa	21
Antoni Costa Ramon i els seus estudis històrics	50
Sobre una illa petita i singular	69
Entre l'art i el turisme	107
Tornant a la toponímia eivissenca	129
L'obra literària d'Isidre Macabich	162
Art dels quatre vents i de l'illa	191
Coneixement per la imatge i investigació històrica	222
Un monument al Conquistador d'Eivissa	228
Forma i color en l'arquitectura eivissenca de Josep Lluís Sert	270
Una vila eivissenca: Santa Eulària	294
VIÑAS, Encarnació	
Veg. JANER MANILA, Gabriel: Conversa	262
VARIA	
El P. Pere Joan Grimalt, Missioner dels Sagrats Cors	62
Octavi Saltor, Acadèmic de número de la Real Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona	128
Jaume Vidal Alcover i el seu «Oratori per un home sobre la terra»	187
Homenatge al bisbe Joan Perelló	254
Correu dels amics:	
1, 29, 57, 85, 113, 141, 197, 223, 251 i 279	
Rosa dels vents: 21, 49, 74, 107, 134, 163, 220, 273 i 300	
Món del disc. La Cançó:	26, 77, 269
A la Ciutat dels llibres:	27, 44, 79, 103, 161, 229, 265 i 297
Cròniques del temps que passa: 28, 48, 138, 194	
Llibres:	124, 130, 181, 185, 195, 205, 209, 217
«Lluc per Mallorca»:	272 i 299

AUTORS I LLIBRES REGISTRATS

ALTHUSER, Louis	
Freud y Lacán	205
ARTAUD, Antonin	
El teatre i el seu doble	205
BABEL, Isaac	
Caballería roja	209
BARAN, Paul A.	
El capitalisme monopolista	80
BARBOUR, Floid B.	
La revuelta del poder negro	27
BARCELÓ, Francesc de P.	
Horitzons de pedra	79
BASSANI, Giorgio	
Detrás de la puerta	124
BECKETT, Samuel	
Esperando a Godot. Fin de partida. Acto sin palabras	137
Tot esperant Godot	195
Poemas	205
BENET, Juan	
Una meditació	130
Puerta de tierra	137
BÖLL, Heinrich	
Billar a las nueve y media	205
BUTOR, Michel	
Repertorio (Sobre literatura III)	277
CARR, Edward Hallet	
Los exilados románticos	44
1917. Antes y después	130
CASSONA, Carlo	
Fausto y Anna	195
CASTELLET, J. M.	
Ocho siglos de poesía catalana	103
Nueve novísimos poetas españoles	137
CERNUDA, Luís	
Crítica, ensayos y evocaciones	136
COLOM, Guillem	
Primavera d'hivern	3
CHOMSKY, Noam	
Sobre política y lingüística	217
DEUTSCHER, Isaac	
Las raíces de la burocracia	195
DÍAZ-PLAJA, Guillermo	
Los paraísos perdidos. La actitud «hippy» en la historia	277
DICKENS, Charles	
Oliver Twist	
DRAPER, Hal	
La revuelta de Berkeley	181
EFAK, Guillem	
Madona i l'arbre	185
ESPLUGAS, Josep	
El xiprer solitari	161
FAGUNDO, Ana María	
Isla adentro	44
FARRIOL, Jaume	
El clar país	80
FAUCHEREAU, Serge	
Lectura de la poesía americana	277
FAULKNER, William	
Santuari	265
FERNÁNDEZ SANTOS, Jesús	
Las catedrales	137
FERRATÉ, Joan	
Les taules de Marduk	104

FERRÉS, Antonio	En el segundo hemisferio	137	MOIX, Ana María	Julia	136
FOIX, J. V.	Allò que no diu La Vanguardia	181	MOLAS, Joaquín	Veg. CASTELLET, J. M.	103
FORTEZA, Miquel	Els descendents dels jueus conversos de Mallorca	124	MOLINA FOIX, Vicente	Museo provincial de los horrores	205
FROLOV, Vadim	El perquè de les coses	181	MOUNIN, Georges	Claves para la lingüística	104
GELLER, S.	Iniciación al método de las temperaturas	104	MUCCHIELLI, Roger	Introducción a la Psicología estructural	27
GIDE, André	Los monederos falsos	130	MUNTANER, Ramón	Crónica	229
GINARD BKAUÇA, Rafel	Cançoner popular de Mallorca	124	MUSIL, Robert	Las tribulaciones del estudiante Torless	111
GLUCKMANN, André	El discurso de la guerra	179		Los alucinados	217
GÓMEZ, Ildefonso M.	Escritores cartujanos españoles	265	NINYOLES, Rafael Lluís	Conflicte lingüístic valencià	44
HABERMAS, Jürgen	Respuestas a Marcuse	27	OLIVER, Bartomeu	Sor Francina-Aina dels Dolors	105
HALL, Stuart	Los hippies: una contra-cultura	277	OLIVER, Joan	4 Comèdies en un acte	265
HUXLEY, Aldom	Illa	297	ORIOI PUIG, Josep (Un Cartujo de Aula Dei)	Escritores cartujanos españoles	265
JAMES, Henry	Washington Square	277	PARCERISAS, Francesc	Homes que es banyen	297
KING, Coretta Scott	La meva vida amb Marthin Luther King	124	PELEGRI I PARTEGAS, Joan	Combat per la fe	79
LACAN, Jacques	El objeto del Psicanálisis	205	PEREIRA, Antonio	Cancionero de Sagres	79
LAUTREAMONT, Conde de	Los cantos de Maldoror y otros textos	137		Un sitio para Soledad	161
LEACH, Edmund	Lévi-Strauss, antropólogo y filósofo	195	PETROVICH, Gajo	Marxismo contra stalinismo	136
	Un mundo en explosión	205	PONS I MARQUÈS, Joan	En el replà de Nadal	161
«LES TEMPS MODERNES»	La John Birch Society: una extrema derecha apacible	277	REICH, Wilhelm	Reich habla de Freud	273
LÉVI-STRAUSS, Claude	Tristos tròpics	80	RICO, Francisco	La novela picaresca y el punto de vista	217
	El oso y el barbero	195	ROBERT, Marthe	Acerca de Kafka. Acerca de Freud	104
LICHTHEIM, George	Los orígenes del socialismo	124	ROIG I LLOP, Tomàs	La represàlia	80
LLITERAS, Llorenç	Torre de Canyamel	229	SCANU, Pasqual	Poesia de l'Alguer	265
MALERBA, Luigi	Salto mortal	217	SERRAHIMA, Maurici	Realitat de Catalunya	44
MANSILLA, H. C. F.	Introducción a la teoría crítica de la sociedad	185	STHENDHAL	El roig i el negre	80
MARSÉ, Juan	Encerrados con un solo juguete	124	SWEEZY, Paul M.	(Veg. BARAN, Paul A.)	80
MARTIN GIGANTE, Carmen	Ritmo lento	111	TRIAS, Eugenio	Filosofía y Carnaval	217
MARTÍN-SANTOS, Luís	Apólogos y otras prosas inéditas	137	VALLS JORDA, Joan	Posicions terrenals	161
MAURIAC, François	Genitrix	181	VENTALLÓ, Joaquim	Les escolles populars ahir i avui	105
MELVILLE, Herman	Las Encantadas	217	VERGÈS, Jacques M.	Los fedayin. En defensa de los guerrilleros palestinos	195
MERLEAU-PONTY, Maurice	Lo visible y lo invisible	130	VIDAL ALCOVER, Jaume	Terra negra	297
MILLER, Henry	Primavera negra	104	WOOLF, Virginia	Mrs. Dalloway	297

Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat us ofereixen

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA

QUADERNS QUINZENALS
PER A PENSAR I SENTIR
AMB L'ESGLÉSIA
DEL POSTCONCILI

Per primera vegada, tota la documentació d'interés eclesial és publicada en la nostra llengua d'una manera sistemàtica i periòdica.

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA us farà arribar amb tota seguretat i garantia les encíclics, missatges, discursos, al·locucions i homilies del Papa, les instruccions dels Organismes postconciliars, els decrets de les Congregacions romanes, i, encara, una selecció d'altres textos interessants, oficials o oficiosos, tals com pastorals de bisbes, comunicats de les conferències episcopals, conclusions de congressos, declaracions d'altres jerarquies eclesiàstiques, articles de teòlegs eminents, etc.

32 p. de text útil, 17 x 24 cm.

Subscripció anual (22 números): 300 ptes.

Subscripció semestral: 160 ptes.

(estranger: 350 i 200)

Els subscriptors rebran sense cap recàrrec els números extraordinaris.

Adreçau les vostres subscripcions a

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA - MONTSERRAT (Barcelona)

UNA^{ra} REVISTA PER A SACERDOTS I LAICS

QUE NOMÉS TENEN TEMPS DE LLEGIR-NE UNA

oriflama

oriflana

orifl

ori

revista de la joventut

Butlletí de subscripció a

Espronceda, 214
BARCELONA-5

oriflama

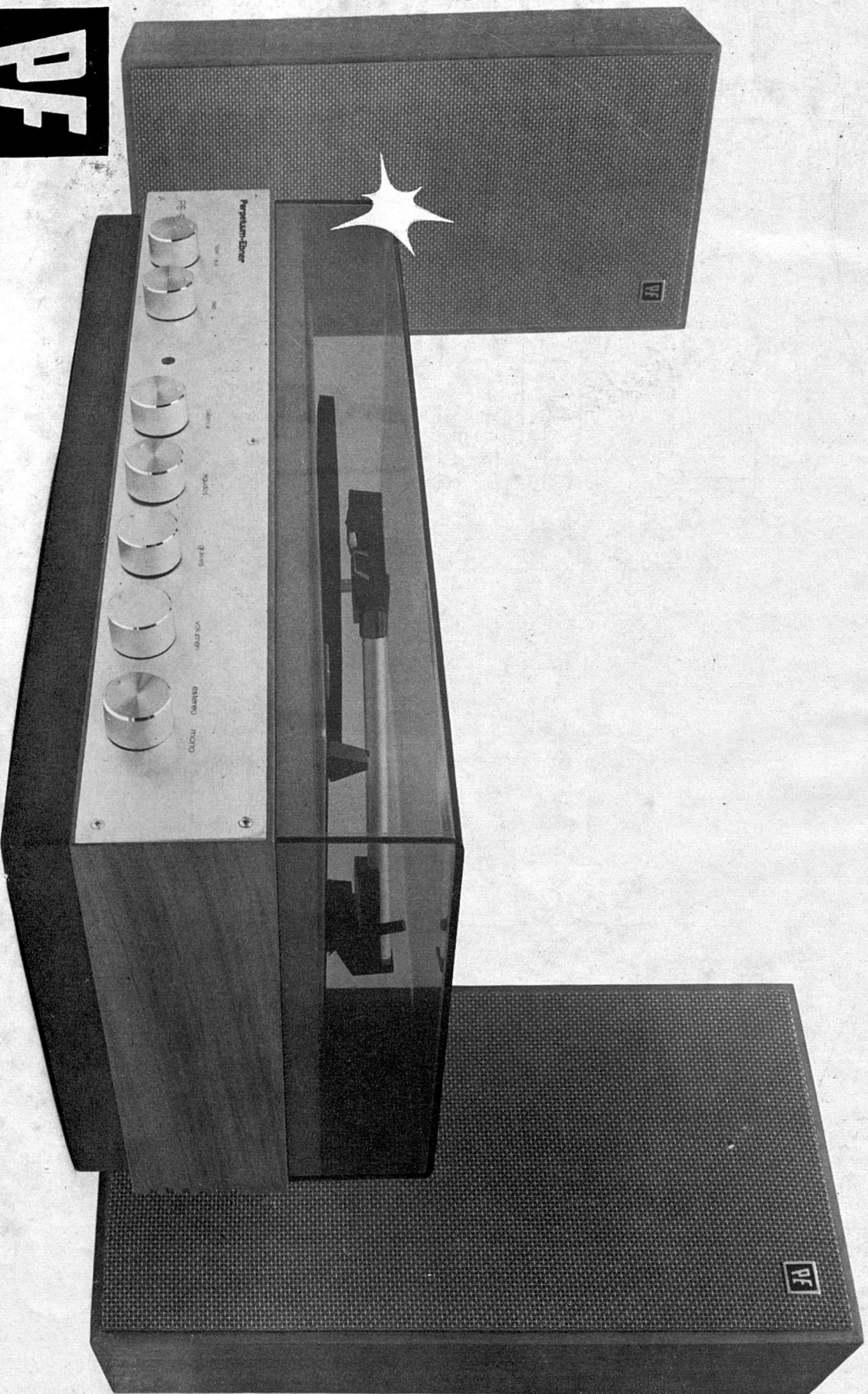
En

adreça

PE

Perpetuum-Ebner

PRESTIGI MUSICAL D'EUROPA

PE

DE PERFECIO